

Kooperatif Postası

KARINCA

EYLÜL 2024 YIL: 91 SAYI: 1053 ISSN: 1300-1450

EYLÜL 2024

KARINCA

Yıl: 91 Sayı: 1053
Eylül 2024

ISSN: 1300 - 1450

Türk Kooperatifçilik Kurumu Basın, Yayın, Araştırma
Danışmanlık ve Eğitim Hizmetleri İşletmesi Adına

Sahibi
Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY

Yazı İşleri Müdürü ve Baş Editör
Prof. Dr. Serdar SAĞLAM

Editörler Kurulu
Prof. Dr. Nurettin PARILTI
Prof. Dr. Serdar SAĞLAM
Prof. Dr. Muharrem ÇETİN
Prof. Dr. Turhan ÇETİN
Prof. Dr. Haşim ÖZÜDOĞRU
Prof. Dr. Hasan YAYLI
Prof. Dr. Mehmet BAŞ

İdare ve Yazışma Adresi (Yönetim Yeri)
Head Office and Correspondence Address
Mebusevleri Mah. Turgut Reis Cad. No: 15/6
06570 Çankaya - ANKARA
Tel: (0312) 472 99 59 - 472 99 11
Belge Geçer: (0312) 472 97 64
www.koopkur.org.tr
koopkur@gmail.com
admin@koopkur.org.tr

20 Mayıs 1931'de kurulan kamu yararına çalışır,
TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU
Basın, Yayın, Araştırma Danışmanlık ve Eğitim
Hizmetleri İşletmesinin aylık dergisi

Yazılarda savunulan fikirler yazarlarına aittir.
Gönderilen yazı ve haberler iade edilmez
Yazılar elektronik ortamda teslim edilir.

Yayın Türü
Yaygın Süreli Yayın

Yayın Tarihi
30 Eylül 2024

Grafik, Tasarım
GÖKSU MATBAACILIK
Gökhan KOÇ
Kazım Karabekir Cad. No: 39/98
İskitler - ANKARA
gokhankoc82@hotmail.com

Bu Sayıda.....

BAŞYAZI	3
MUSTAFA YAVUZ KOOPERATİFLERDE YÖNETİM KURULU KARAR DEFTERİ VE BU DEFTERİN TUTULMA ESASLARI	5
ÖZDEM SATICI TOPRAK KOOPERATİFLERDE TASFİYE MAMELEKİNİN PAYLAŞTIRILMASI	11
YETER DEMİR USLU SAĞLIK KURUMLARINDA KRİZ YÖNETİMİ	15
VEDAT SADIOĞLU 18 EYLÜL, 'DÜNYA SU İZLEME GÜNÜ' VE ÖNEMİ ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME	20
"90 YILDAN SEÇMELER,, - KARINCA ATATÜRK	27
- NUSRET NAMIK UZGÖREN YAPI KOOPERATİFLERİ VE KÖY EVLERİ	28
- D. C. SAVRAN KÖYLÜNÜN EVİ	30
- MÜMTAZ BAHİRİ KORU ÇİFTÇİ BORÇLARI	32
- SÜHEYP DERBİL ULUSAL YOKLAMA	33
- YUSUF KEMAL TENGİRŞENK SAYIMIN ÖNEMİ	34
- MUSA ATAÇ ISSİZ ADADA TEK BAŞINA YAŞAYAN ADAM ABOLYOND GÖLÜNÜN ROBENSONU	36

Değerli kooperatif gönüllüleri;

Havaların hızla serinlemeye ve çok sıcak günlerin sona ermeye başladığı zaman diliminde *dergimizin Eylül sayısı yine dolgun bir muhteva ile huzurlarınızdadır.*

Gümrük ve Ticaret uzmanı Mustafa YAVUZ, “Kooperatiflerde Yönetim Kurulu Karar Defteri ve Bu Defterin Tutulma Esasları” adlı makalesinde Türk Ticaret Kanununun 6102 sayılı 124. maddesinde ticaret şirketleri arasında sayılmış olan kooperatiflerin defter tutma zorunluluğunu hatırlatmaktadır.

Yavuz, Defter Tebliğinin 10/1. Maddesine atıfta bulunarak karar defterinde bulunması gereken asgari ve zorunlu kayıtların, karar sayısı, karar tarihi, toplantıda hazır bulunan yönetim kurulu üyeleri, yönetim kurulunca alınan kararın içeriği ve yönetim kurulu üyelerinin imzaları olduğunu dile getirmektedir. Bunlara ilaveten, karar defterinin tutulma yöntemi, yönetim kurulu üyelerinin muhalefet şerhlerinin karar defterine yazılması veya yapıştirılması, karar defterinin saklanması, açılış ve kapanış onayları, yönetim kurulu karar defterinin elektronik ortamda tutulması, elektronik ortamda yapılan yönetim kurulu kararlarının deftere kaydı ile yönetim kurulu karar defterine ilişkin Türk Ticaret Kanununda öngörülen yaptırımlar konuları üzerinde durulmaktadır.

Ticaret Bakanlığı Ticaret Müfettişi Özdem SATICI TOPRAK'ın “Kooperatiflerde Tasfiye Mamelekinin Paylaştırılması” adlı metninde de 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 83. Maddesinde belirtilen tasfiye ve esasları ele alınmaktadır. Makalede, Kooperatiflerin Dağılıma Nedenleri şu şekilde sıralanmaktadır: teşekküller, ana sözleşme gereğince, genel kurul kararı ile diğer bir kooperatifle birleşmesi veya devralınması suretiyle, üç yıl olağan genel kurul toplantısını yapamaması halinde, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan zorunlu organlardan birinin mevcut olmaması veya uzun süreden beri toplanamaması gibi nedenlerle ve kooperatifin iflas etmesi.

Tasfiye bakiyesinin paylaşılması ve paylaşım şartları kısmında da kooperatifin varlıklarını elden çıkarmak, alacaklarını tahsil etmek ve borçların ödenmesi hususu üzerinde durulmaktadır.

Prof. Dr. Yeter DEMİR USLU, “Sağlık Kurumlarında Kriz Yönetimi” adlı makalesinde doğal afetler, salgın hastalıklar, finansal sorunlar, teknik aksaklıklar ve yönetsel krizler gibi çeşitli biçimlerde ortaya çıkan buhranları ele almaktadır.

Öncelikle kriz kavramının açıklandığı makalede, sağlık kuruluşlarının kriz yönetiminin aşamaları şu şekilde tasnif edilerek incelenmektedir: önceden planlama ve hazırlık, eğitim ve tatbikatlar, iletişim stratejileri, kaynak yönetimi ve değerlendirme ve iyileştirme.

Araştırmacı Yazar Vedat SADIÖĞLU, “18 Eylül, Dünya Su İzleme Günü ve Önemi Üzerine Genel Bir Değerlendirme” adlı makalede dünyada ve ülkemizde hızla tükenen ve kirlenen su kaynaklarının korunması için alınması gereken tedbirler üzerinde durmaktadır.

Küresel ısınma, dünyayı ve insanlığı tehdit etmektedir. Ülkemiz de küresel ısınmanın en fazla etkisi altında bulunan coğrafyada yer almaktadır. Yeryüzünün hızla ısınma sürecine girmesi özellikle çok kurak ve çöllerin ağırlıklı olduğu Ortadoğu ülkelerinden yoğun göç ve su savaşlarını gündeme getirecektir.

Sadioğlu, bu yazısında hızla tükenen ve kirlenen su kaynaklarımızı korumak konusunda yetkililerin ve kuruluşların dışında kişilere de büyük görevler düştüğünü dile getirmektedir. Bu çerçevede, metinde kişilere şu tavsiye ve uyarılarda bulunmaktadır: - “*musluklarınızdan akan suyu inceleyin ve mümkünse bir test cihazı ile kontrol edin veya ettirin, eğer suyunuz kirli ise yetkililere bildirin ve bir arıtma cihazı alarak evinizde temiz su olduğunu garanti edin*”.

Bu sayımızda da okuyucularımızdan büyük ilgi ve beğeni gelen “**90 Yıldan Seçmeler**” kısmına ilginç yazılar seçmiş bulunmaktayız. Bu yazıların ilki, *dergimizin, devletimizin kurtarıcısı, kurucusu ve ilk cumhurbaşkanımız Mustafa Kemal’e “Atatürk”* soyadının verildiği Birinci Kânun 1934 sayısında yer alan konu ile ilgili haberdir.

Nusret Namık UZGÖREN’in, “**Yapı Kooperatifleri ve Köy Evleri**” adlı yazısı da tarihe ışık tutmaktadır. Yazının özellikle şu kısımları oldukça dikkat çekicidir:

“Anadolu’da epeyce dolaştım. Birçok köy ve köy evi gördüm. İşim Ziraat Bankası müdürlüğü idi. Bu yüzden de köylülerimizi yakından tanıdım. Köylümüz iyi huylu, cana yakın ve misafirperverdir. Varını yoğunu misafiri için harcar. Misafirin isteklerini sezmek için gözünü misafirin gözünün içinden ayırmaz. Köy evinde esen samimi ve tatlı havayı özlememek kabil değildir.

Köylülerden uzak yaşadığım zamanlar hasret çekerim. Yüreğim sızlar. Düşünceye dalarım. Köyde gördüklerim birer birer gözümün önüne gelir: Evvelâ köye girelim: bozuk yollarda sarsıla sarsıla saatlerce gidişten sonra evvelâ minare görünür. Sonra ötede beride gübre yığınları olan bir yol. Bu yolun etrafında çamur sıvalı duvarlar ve tek tük yine çamur siyah kulübelere. İki dakika sonra köy meydanına varırsınız. Ağaç falan aramayınız. Kırk yılda bir, mostralık, üç dört ağacı olan meydan. Köye rastlandığı da olur ama bu ağaçlar, en aşağı elli yıllıktır. Dedelerden atalardan kalma ağaçlar.

Köy meydanında mutlaka iki üç kahve vardır. Köy halkı el birliği ile cami ve kahve yapmak için birleşir adeta kooperatif halinde çalışır ve bu işleri başarır. Cumhuriyet devrinde mektep yapmak da birinci plâna geçmeye başladı”.

D. C. Savran’ın “**Köylünün Evi**” adlı yazısı da köylülerin evleri ile köydeki kamu binalarını yapma noktasında onlara düşen görevleri konu edinmektedir. Uzgören’in köylülere yapı kooperatifleri kurmak hususundaki öncülüğü ve köylerdeki okuyucuları aydınlatma çabalarına değinilmektedir.

Mümtaz Bahri KORU’nun “**Çiftçi Borçları**” adlı yazısı da cumhuriyet dönemi ile birlikte Ziraat Bankasının köylülere verdiği borçlarla ilgili sorunlar ve sıkıntıları işlemektedir.

Süheyp DERBİL’in “**Ulusal Yoklama**” ile **Yusuf Kemal TENGİRŞENK**’in “**Sayımın Önemi**” adlı yazıları da ilk defa 1927 yılında gerçekleştirilen nüfus sayımı ile sayımların önemi üzerinde duran tarihi belge niteliğindeki metinlerdir.

Musa ATAÇ’ın “**İssız Adada Tek Başına Yaşayan Adam, Abolyond Gölünün Robensonu**” adlı yazısı da Abolyond gölündeki adalardan birinde tek başına yaşayan Nail isimli eski bir ziraatçı ile yapılan sevimli bir mülakattır.

Dergimizin gelecek sayılarında da kooperatifçilik başta olmak üzere ülkemizin sorunları üzerinde duracak ve çözüm noktasında çaba göstermeye devam edeceğiz.

Sağlıcakla kalın...

KOOPERATİFLERDE YÖNETİM KURULU KARAR DEFTERİ VE BU DEFTERİN TUTULMA ESASLARI

Mustafa YAVUZ*

1. Giriş

Kooperatifler, ortaklarının belli ekonomik çıkarlarını ve özellikle geçim ya da mesleklerine ait gereksinimleri parasal ve işgücü katkılarıyla karşılıklı yardım, kefalet ve dayanışma suretiyle temin edip korumak için tüzel ve gerçek kişilerce kurulan tüzel kişiliği haiz değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklardır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun¹ (TTK) 124. maddesinde de kooperatifler, ticaret şirketleri arasında sayılmıştır.

Bu kapsamda, diğer ticaret şirketleri gibi kooperatifler de tacir vasfını haizdir ve tacir olmanın hüküm ve sonuçlarına tabidir. Tacir olmanın sonuçlarından birisi de ticari defterlerin tutulmasıdır.

Kooperatifler ve bunların üst kuruluşları tarafından tutulacak ticari defterler hakkında 1163 sayılı Kooperatifler Kanununda² (KoopK) detaylı bir düzenleme yapılmamış, bu hususta anılan Kanunun 89. maddesinde TTK hükümlerinin tatbik olunacağı hükme bağlanmıştır.

Yapılan atıf dolayısıyla TTK'nın 64. maddesine istinaden kooperatifler, ticari defterlerinde, ticari işlemleriyle kooperatifin mali ve ekonomik durumunu, alacak ve borç münasebetini ve her faaliyet dönemi içinde elde ettiği sonuçları, açık bir şekilde ortaya koymakla mükelleftir.

Aynı hükme göre kooperatifler tarafından tutulması gereken ticari defterler ise; envanter defter, yevmiye defteri, defteri kebir, genel kurul toplantı ve müzakere defteri, pay defteri ve yönetim kurulu karar defteridir.

İşte bu çalışmada, kooperatiflerde yönetim kurulu karar defteri ve bu defterin tutulma esasları detaylı olarak incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

*Gümrük ve Ticaret Uzmanı

1) 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2) 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 10.05.1969 tarihli ve 13195 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2. Yönetim Kurulu Karar Defterinin Tutulma Esasları

2.1. Genel Olarak

Kooperatiflerde idare ve temsil organı yönetim kuruludur. Yönetim kurulu en az üç üyeden oluşur ve genel kurul tarafından kooperatif ortakları arasından en çok dört yıl için seçilirler. Yönetim kurulu, ayda en az bir defa ve üye tam sayısının çoğunluğuyla toplanır. Yönetim kurulu kararları ise toplantıda hazır bulunanların çoğunluğu ile alınır. Yönetim kurulu tarafından alınan kararlar yönetim kurulu karar defterine işlenir.

Daha önce ifade olunduğu üzere kooperatifler, yönetim kurulu karar defteri tutmakla mükelleftir ve söz konusu vazife yönetim kuruluna aittir. Bu vazife, yönetim kurulu açısından devredilemez niteliği haizdir ve yasal bir zorunluluktur. Yönetim kurulu karar defteri tutma mükellefiyeti, kooperatifin tacir sıfatını kazanma tarihinden itibaren başlar ve bu sıfatın sona ermesine kadar devam eder.

Öte yandan, **TTK**'nın 64. maddesinde, ticari defterlerin tutulma usulü ve kayıt zamanı ile tasdik şekli ve esaslarının Ticaret Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığınca birlikte çıkarılan tebliğle düzenleneceği öngörülmüştür. Bu yetkiye istinaden yürürlüğe konulan Ticari Defterlere İlişkin Tebliğde³ (**Defter Tebliği**) bahsi geçen hususlar yönetim kurulu karar defteri de olmak üzere her bir ticari defter için ayrı ayrı tanzim edilmiştir.

2.2. Karar Defterinde Bulunması Gereken Asgari Kayıtlar

Defter Tebliğinin 10/1. maddesinde, kooperatif için yönetim kurulu karar defteri, **“yönetim kurulunun, kooperatif yönetimi ile ilgili olarak aldığı kararların yazıldığı ciltli ve sayfa numaraları teselsül eden defter”** olarak tarif edilmiştir.

Aynı Tebliğe göre karar defterinde bulunması gereken asgari ve zorunlu kayıtlar şunlardır:

- Karar sayısı,
- Karar tarihi,
- Toplantıda hazır bulunan yönetim kurulu üyeleri,
- Yönetim kurulunca alınan kararın içeriği,
- Yönetim kurulu üyelerinin imzaları.

Yukarıda yer verilen kayıtlar karar defterine mürekkepli kalemle doğrudan yazılıp imza edilebileceği gibi, karar tutanakları bilgisayarda hazırlandıktan sonra çıktısı alınarak imzalanmak suretiyle de bu deftere yapıştırılabilir.

Yönetim kurulunca alınan kararların muteberliği yazılıp imzalanmış olmasına bağlıdır. Bu doğrultuda yönetim kurulu kararları, yönetim kurulu üyelerince imzalanır. Bilindiği üzere kooperatiflerde yönetim kuruluna tüzel kişi ortaklar da seçilebilmektedir.

Yönetim kuruluna tüzel kişi bir ortağın seçilmesi halinde kararda toplantıya katılan ve kararları imzalayan olarak tüzel kişi ortağın unvanına yer verilir ve tüzel kişiyi temsil eden gerçek kişi söz konusu unvanın altını imzalar.

3) Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ, 19.12.2012 tarihli ve 28502 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Kooperatiflerde yönetim kurulu, toplantı yaparak karar alabileceği gibi, **KoopK**'nın 98. maddesinde⁴ yer alan atıf dolayısıyla kooperatifler hakkında da tatbik olunan **TTK**'nın 390/4. maddesi çerçevesinde elden dolaştırma yöntemiyle de olabilir.

Bu kapsamda, yönetim kurulu üyelerinden herhangi birisi toplantı yapılması talebinde bulunmaması halinde kararlar, bir yönetim kurulu üyesinin belli bir konuya ilişkin yaptığı, karar tarzında kaleme alınmış teklifine, üye tam sayısının en az çoğunluğunun yazılı tasdiki alınarak da verilebilir.

Bu usulde alınacak kararlar için geçerlilik şartı, aynı önerinin yönetim kurulu üyelerinin tamamına yapılmış olmasıdır.

Ancak tasdiklerin aynı kağıtta yer alması zorunlu değildir; buna karşın kararların geçerliliği için tasdik imzaların yer aldığı kağıtların tamamının karar defterine yapıştırılması ya da tasdik edenlerin imzalarını ihtiva eden bir karara dönüştürülerek anılan deftere geçirilmesi şarttır. Kararın, bir yönetim kurulu üyesince yapılan öneri üzerine diğer üyelerin yazılı tasdiki ile alındığı hususu kararın içeriğinde ayrıca açıklanır.

2.3. Karar Defterinin Tutulma Yöntemi

Kooperatiflerde karar defteri Türkçe tutulur. Karar defterinde rakam, kısaltma, sembol ve harf kullanılması halinde bunların manaları sarih bir şekilde belirtir, ayrıca bu manalar tereddüde mahal bırakmayacak katiyette ve tekdüze olur.

Karar defterine yazımlar ve diğer zorunlu kayıtlar, doğru, eksiksiz, düzenli ve zamanında yapılır. Defterde kayıtlar esnasında satır atlanmaz ve boşluk bırakılmaz, ayrıca defter sahifeleri cildinden çıkarılmaz/koparılamaz. Bir kayıt veya yazım, önceki muhtevası beli olmayacak şekilde değiştirilmez ve çizilmez.

Kayıt esnasında mı ya da daha sonra mı yapıldığı belli olmayan değişiklikler de yapılamaz. Kayıtlardaki hatalara dair çizimler; örtücü, saklayıcı ve karartıcı değil, gerçeği yansıtıcı ve düzeltici olmalıdır. Eski kayıtlar kapatılmaz, karalanmaz, herhangi bir araç ya da maddeyle silinmez, okunacak, görülecek, ne olduğu bilinecek şekilde yalnızca temiz bir şekilde çizilir (**TTK md. 65, Defter Tebliği md. 19-22**).

2.4. Yönetim Kurulu Üyelerinin Muhalefet Şerhlerinin Karar Defterine Yazılması veya Yapıştırılması

Yönetim kurulunda yer alan her bir üye, alınan karara dair muhalefetinin bir şerh ile karar metnine işlenmesini talep edebilir. Yönetim kurulu üyelerinin şerh yazma istemi hiçbir nedenle geri çevrilemez ve şerh yazılması engellenemez.

Ayrıca şerhin, sahibi olan yönetim kurulu üyesi dışında herhangi bir kişi tarafından değiştirilmesi mümkün değildir (**Defter Tebliği md. 10/9**).

Üyenin muhalefet şerhi, sayfanın ya da imzanın altında uygun bir yere dercedilebileceği gibi farklı bir kağıda yazılarak de deftere yapıştırılabilir.

4) *KoopK*'nın 98. maddesi, "Bu Kanunda aksine açıklama olmayan hususlarda Türk Ticaret Kanunundaki anonim şirketlere ait hükümler uygulanır." hükmünü amirdir.

2.5. Karar Defterinin Saklanması

Kooperatifler, diğer ticari belgeler ve defterlerle birlikte karar defterini on yıl müddetle saklamakla mükelleftir. Saklama müddeti, yönetim kurulu karar defterine en son kaydın yapıldığı yılın bitmesiyle başlar. Yönetim kurulu karar defteri ve diğer defter ve kayıtlar, işlem ve olguları ortaya koyan belgelerin dosyalanması suretiyle ya da elektronik ortamda tutulduğu takdirde veri taşıyıcıları (**CD, mikrofilm, magnet, harici bellek ve diğer elektronik araçlar gibi**) vasıtasıyla saklanabilir.

Yeri gelmişken belirtelim ki, saklamakla mükellef olunan karar defteri; su baskını, yangın ya da deprem gibi bir afet yahut hırsızlık nedeniyle ve kanuni saklama süresi içinde ziyaa uğraması halinde kooperatif ziyayı öğrendiği günden başlamak üzere 30 gün içinde kooperatifin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden kendisine zayi belgesi verilmesini talep edebilir. Mezkur dava hasımsız olarak açılır. Mahkeme ihtiyaç gördüğü delillerin sunulmasını isteyebilir (**TTK md. 82/7**).

2.6. Açılış ve Kapanış Onayları

Kooperatiflerde yönetim kurulunca tutulan karar defterinin açılış tasdiki kuruluş esnasında ve kullanılmaya başlamadan önce, takip eden hesap dönemindeki açılış tasdiki ise bu defterin kullanılacağı hesap döneminin ilk ayının öncesindeki ayın sonuna kadar yaptırılır. Açılış tasdiki, kuruluş sırasında kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret sicili müdürlüğü tarafından, diğer durumlarda ise noterce yapılır.

Bahsi geçen defterin açılış tasdiki her hesap dönemi için yapılır. Bunun yanında anılan defterin faaliyet dönemi içinde dolması sebebiyle ya da başka nedenle sene içinde yeni defter kullanılmasının icap ettiği durumlarda bu defter kullanılmaya başlanılmadan önce açılış tasdikinin yaptırılması mecburidir.

Karar defterinin yenilenmesinin gerektiği hallerde açılış tasdiki yapılacak yeni defter, artık kullanılmayacak olan defterle yahut zayi olmuşsa zayi belgesiyle birlikte notere sunulur. Yeni defterin açılış tasdikinin yapılması aşamasında noter, zayi belgesine ya da eski deftere, yeni defterin açılış tasdikinin yapıldığını sayı ve tarih yazarak şerh düşer. Zayi belgesinde veya eski defterde zikredilen şerhi gören noter artık tekrardan bir açılış tasdiki yapamaz.

Karar defterinin kapanış tasdiki ise takip eden hesap döneminin birinci ayının bitimine kadar notere yaptırılır. Noter tarafından son kaydın altına "**Görölmüştür**" ifadesi yazılır, imza ve mühür ile tasdik edilir.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu⁵ (**VUK**) uyarınca Hazine ve Maliye Bakanlığınca mücbir sebep durumunun ilan edildiği yerlerde karar defterinin kapanış tasdiki, mücbir sebebin hitama erdiği tarihi izleyen ikinci ayın bitimine kadar yapılabilir (**TTK md. 64/3, Defter Tebliği md. 15**).

Dolayısıyla hesap dönemi olarak takvim yılını benimseyen kooperatiflerde, karar defterinin açılış tasdiki Aralık ayının, kapanış tasdiki de Ocak ayının bitimine kadar yaptırılması mecburidir.

Yeterli yaprakları mevcut olduğu takdirde yönetim kurulu karar defteri, yeni faaliyet döneminin ilk ayı içerisinde (**Faaliyet dönemi olarak takvim yılını kabul eden kooperatiflerde Ocak ayının bitimine kadar**) onay yenileyerek kullanılmaya devam olunabilir. Fakat defterin türü onay

5) 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, 10-12.01.1961 tarihli ve 10703-05 sayılı Resmi Gazetelerde yayımlanmıştır.

yenilemede değiştirilemez. Sözü edilen defter, onay yenileme yapılarak kullanılmaya devam olunacaksa, yenileme onayı ile kapanış tasdiki notere eş zamanlı olarak yaptırılır. Bu halde kapanış onayı ayrıca yaptırılmaz (**Defter Tebliği md. 16, 17**).

2.7. Yönetim Kurulu Karar Defterinin Elektronik Ortamda Tutulması

TTK'nın 64/4. maddesine 2020 yılında 7262 sayılı Kanunla⁶ "**Ticaret Bakanlığı, pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defterinin elektronik ortamda tutulmasını zorunlu kılabilir.**" şeklinde yeni bir hüküm eklenmiştir. Bu hükümle Ticaret Bakanlığına, kooperatif ve sermaye şirketleri için yönetim kurulu karar defterinin elektronik ortamda tutulması hususunda zorunluluk getirme yetkisi verilmiştir. Ancak hali hazırda Ticaret Bakanlığı tarafından bu yönde bir karar alınmamıştır. Dolayısıyla kooperatiflerin karar defterini mevcut durumda fiziki olarak tutmaya devam etmeleri gerekmektedir.

2.8. Elektronik Ortamda Yapılan Yönetim Kurulu Kararlarının Deftere Kaydı

TTK'nın 1527. maddesi uyarınca sermaye şirketlerinde yönetim kurulu toplantılarının tamamen ya da kısmen elektronik olarak yapılması mümkündür. **KoopK**'nın 98. maddesinde yer alan yollama dolayısıyla bu hüküm kooperatifler hakkında da tatbik olunmaktadır.

Bu kapsamda, ana sözleşmede öngörülmesi halinde, kooperatiflerde yönetim kurulunun tamamen elektronik ortamda yapılması mümkün olduğu gibi, bazı yönetim kurulu üyelerinin fiziki olarak mevcut oldukları bir toplantıya diğer üyelerin elektronik olarak katılmasıyla da icra edilebilir. İlgili kararın bazı üyelerin elektronik ortamda, diğerlerinin ise fiziki olarak iştirak etmesiyle alındığı takdirde karar metninde bu durum ile fiziken katılanların imzaları, elektronik olarak katılanların da güvenli elektronik imza ile kararı imza ettikleri belirtilir ve fiziki olarak oluşturulan karar metni yönetim kurulu karar defterine yapıştırılır.

Öte yandan, yönetim kurulu kararının üyelerin tamamının toplantıya elektronik ortamda iştirak etmesi ve güvenli elektronik imzayla alınması durumunda kararın güvenli elektronik imzayla imza edildiğini belirten ibarenin karar metnine dercedilmesi ve fiziki kararın yönetim kurulu karar defterine yapıştırılması zorunludur (**Defter Tebliği md. 10**).

3. Yönetim Kurulu Karar Defterine İlişkin Ttk'dan Öngörülen Yaptırımlar

TTK'da yönetim kurulu karar defterinin;

- Açılış ve/veya kapanış tasdikinin yaptırılmaması halinde 2024 yılı için 49.274 TL idari para cezası (md. 562/1-c),

6) 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun, 31.12.2020 tarihli ve 31351 sayılı beşinci mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

- **TTK**'nın 65. maddesine uygun olarak tutulmaması halinde 2024 yılı için 49.274 TL idari para cezası (md. 562/1-d),
- Mevcut olmaması ya da hiçbir kayıt içermemesi veya **TTK**'ya uygun saklanmaması durumunda üçyüz günden az olmamak üzere adli para cezası (md. 562/6),
- Kasıtlı olarak gerçeğe aykırı kayıt yapılması durumunda bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası (md. 562/8),

öngörülmüştür.

4. Sonuç

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu gereğince her kooperatifin, yönetim kurulunca kooperatif yönetimine ilişkin aldığı kararları yazmak için yönetim kurulu karar defteri tutması mecburidir.

Anılan defterin ilgili sayfasının üst kısmına, karar sayısı, karar tarihi, toplantıya iştirak edenlerin adı soyadı/unvanı yazılır; kararın içeriğini takiben de sayfanın alt tarafı toplantıya katılan üyelerce boşluk bırakmadan ad yazılmak suretiyle imzalanır.

Kararın birden fazla sayfadan müteşekkil olması durumunda imzaların olduğu sayfa dışındaki diğer sayfalar da yönetim kurulu üyeleri tarafından imzalanır ya da paraflanır.

Yönetim kurulu kararına muhalif kalan üyeler, şerhlerinin karar metnine dercedilmesini talep edebilir. Yönetim kurulunca alınan kararlar deftere elle yazılabileceği gibi, bilgisayar ortamında yazılarak ve kenarları kooperatif kaşesiyle kaşelenerek de bu deftere yapıştırılabilir.

Yönetim kurulu karar defterinin, dil olarak Türkçe tutulması; deftere yapılan kayıt ve yazımların, doğru, eksiksiz, düzenli ve zamanında yapılması gerekmektedir. Bunların yanında bir kayıt ya da yazımın, önceki içeriği tespit edilemeyecek şekilde değiştirilmesi ve çizilmesi, kayıt esnasında mı yoksa daha sonrasında mı yapıldığı belli olmayan değişikliklerin yapılması yasaklanmıştır. Diğer taraftan, yönetim kurulu karar defterinin 10 yıl müddetle saklanması zorunludur. Ayrıca bu defterin açılış ve kapanış onaylarının **TTK**'da öngörülen sürelerde yaptırılması gerekmektedir.

Yönetim kurulu karar defterini ihdas etmeyenler, bu deftere herhangi bir kayıt yapmayanlar, kasıtlı olarak gerçeğe aykırı kayıt yapanlar, açılış ve kapanış onaylarını yaptırmayanlar, **TTK**'ya göre tutmayanlar ve saklamayanlar adli ve/veya idari ceza ile cezalandırılır.

Kaynakça

213 sayılı Vergi Usul Kanunu (10-12.01.1961 tarihli ve 10703-05 sayılı R.G.).

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu (10.05.1969 tarihli ve 13195 sayılı R.G.).

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı R.G.).

7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun (31.12.2020 tarihli ve 31351 sayılı beşinci mükerrer R.G.).

Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ, (19.12.2012 tarihli ve 28502 sayılı R.G.).

KOOPERATİFLERDE TASFİYE MAMELEKİNİN PAYLAŞTIRILMASI

Özdem SATICI
TOPRAK*

I - Giriş

Müşterek ihtiyaçlar ve amaçlar için birlikte hareket etmek isteyen gerçek ve tüzel kişilerce oluşturulan kooperatifler ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır.

Ancak diğer ticaret şirketleri gibi kooperatifler de muhtelif sebeplerle faaliyetlerine son verme ihtiyacı duyabilir.

Bu ihtiyaç bazen yasal bir zorunluluktan da kaynaklanabilir. Tüzel kişiler açısından tasfiye dönemi olarak adlandırılan bu süreçte amaç kooperatifin borç alacak ilişkilerini sona erdirerek ticaret unvanının sicilden terkinini sağlamaktır.

Bu sürecin terkinden önceki son aşaması da tasfiye bakiyesinin paylaşılması olup, söz konusu husus 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 83. Maddesinde düzenlenmiştir.

II - Tasfiye Kavramı Ve Kooperatiflerin Tasfiye Nedenleri

II. 1. Tasfiye Kavramı ve Süreci

Kelime olarak arıtma, ayıklama, temizleme anlamına gelen tasfiye¹ tüzel kişiler için faaliyetlerin sona ermesi, kişiliğin varlığının sona erdirilmesidir.

Kooperatiflerin tasfiyesinde amaç gerek üçüncü kişiler ile ve gerekse ortaklar ile olan ilişkileri neticelendirmek, borç-alacak hesaplarını kapatarak kooperatifin varlık ve borçlarını tasfiye etmektir.

*Ticaret Başmüfettişi, Ticaret Bakanlığı

1) <https://sozluk.gov.tr>

Söz konusu işlemler belirli bir zaman aralığında ancak ifa edilebileceğinden tasfiye süreci bazen yıllar alan bir süreci kapsar.

Bu süreç tasfiye kararının tescilini takiben tasfiye alacaklıların davet edilmesi, borçların ödenmesi, hukuki uyumsuzlukların çözüme kavuşturulması, aktiflerin satılması gibi bazı işlemlerden oluşur.

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda tasfiye için belirli bir süre öngörülmemiş olmakla birlikte tasfiye memurları tasfiye işlerinin bir an önce bitirilmesi ile yükümlü tutulmuş ve yönetim kurulu gibi görevleriyle ilgili olarak hukuki-cezai sorumluluğa tabi kılınmışlardır. **(KK Md.81/6-7 Md.62)**

II. 2. Kooperatiflerin Dağılma Nedenleri

Kooperatiflerin dağılma nedenleri 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 81. Maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre bu teşekküller; ana sözleşme gereğince, genel kurul kararı ile diğer bir kooperatifle birleşmesi veya devralınması suretiyle, üç yıl olağan genel kurul toplantısını yapamaması halinde dağılma sürecine girebilecektir. **(KK Md.81)**

Ayrıca kooperatifler hakkında anılan Kanun'da aksine açıklama olmayan hususlarda anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanacağından bu şirketler için 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan zorunlu organlardan birinin mevcut olmaması veya uzun süreden beri toplanamaması gibi nedenler de kooperatifler için tasfiye nedeni olabilecektir. **(KK Md.98 TTK Md. 529-530)**

Tacir olmalarının bir sonucu olarak **(TTK Md.16/1, 124/1)** kooperatiflerin bir diğer tasfiye nedeni de iflas hali olup, gayri iradi bir neden olarak karşımıza çıkan iflasın tasfiyesi diğer tasfiye yollarından farklı olarak İcra İflas Kanunu hükümlerine göre yürütülmektedir. **(KK Md. 81/1/3, TTK Md.529/1/e)**

III-Tasfiye Bakiyesinin Paylaştırılması

III.1.Paylaşım Şartları

Belirttiğimiz üzere tasfiye süreci kooperatifin varlıklarını elden çıkarmak, alacaklarını tahsil etmek ve borçlarını ödemek suretiyle malvarlığını erittiği bir dönemdir.

Başka bir deyişle tüzel kişilik sona ereceğinden, ona ait herhangi bir varlık, borç, hak veya alacak kalmamalıdır.

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda tasfiye sürecinde izlenecek yol açıkça düzenlenmemiş, bu nedenle tasfiye süreci ile ilgili olarak anılan Yasa'nın 98. Maddesi yollamasıyla 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine bakılmalıdır.

İlgili düzenlemeye göre tasfiye başlangıcında başlangıç envanteri ve bilançosu tanzim edilmesi, alacaklıların alacaklarını bildirmeye davet edilmesi, şirketin süregelen işlemlerinin tamamlanması, gereğinde pay bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımlarının tahsil edilmesi, aktiflerin paraya çevrilmesi, şirket borçlarının ödenmesi gibi işlemlerin tasfiye memurlarınca yerine getirilmesi gerekmektedir. **(TTK Md.540,541,542)**

Bu süreçte kooperatifin varlığının borçlarını ödemeye yetmediğinin anlaşılması halinde durum kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye bildirilerek kooperatifin iflası istenmelidir. **(TTK Md.542/1-c)**

Gerek 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda ve gerekse 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda tasfiye bakiyesinin ortaklar veya pay sahipleri arasında paylaştırılabilmesi için öncelikli şart tüm borçlar ödendikten ve ortakların ve pay sahiplerinin ortak ve pay bedelleri geri verildikten sonra ortada olumlu bir bakiyenin kalmış olmasıdır. **(KK Md.83/1, 543/1)**

Dolayısıyla, tasfiye süreci sonunda ortaklara ödeme yapılabilmesi için kooperatifin tüm borçlarının ödenmiş olması ve kooperatif ortaklarının da ortaklığa girişte kooperatife katılımlarını gösteren pay bedellerinin iade edilmiş olması şarttır.

Zira kooperatiflerde kooperatife giren her ortaktan bir ortaklık payı alınması zorunlu olup, ortakların birden fazla pay edinmeleri de ana sözleşme uyarınca mümkündür. **(KK Md.19/1)**

Bu bağlamda dağılıma anında örneğin bir ortak kooperatifte üç paya sahip ise tasfiye bakiyesi dağıtılmadan önce bu ortağa üç payının da ödenmiş olması gerekmektedir.

Tasfiye bakiyesinin ortaklar arasında dağıtılabilmesini sağlayacak ikinci şart ise bu dağıtıma ilişkin olarak kooperatifin ana sözleşmesinde hüküm bulunmasıdır. **(KK Md.83/1)**

Bu paralelde Ticaret Bakanlığı tarafından düzenlenen örnek ana sözleşmelere bakıldığında hemen hemen tüm kooperatif ana sözleşmelerinde bu yönde hüküm olduğu² görülmektedir.

Ancak ortaklara paylaşım yapılacağına dair ana sözleşmede açıklama olmadığı takdirde tasfiye neticesinden arta kalan miktar, kooperatifleşme amacına uygun olarak harcanmak üzere Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine (Kısaca Türkiye Koop) bırakılır. **(KK Md.83/3)**

III. 2. Paylaşım Şekli ve Ödeme Aracı

Tasfiye bakiyesinin ödenmesine ilişkin olarak izah edilmesi gereken hususlardan biri de paylaşımın ne şekilde yapılacağıdır.

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na göre ana sözleşmede başka bir hal tarzı kabul edilmiş olmadıkça paylaşım, dağılıma anında kayıtlı ortaklar veya hukuki halefleri arasında eşit olarak yapılacaktır. **(KK Md.83/2)**

Dağılıma anından kasıt dağılıma veya iflas kararının verildiği tarih; hukuki haleflerden kasıt ise ödemeye hak kazanmış ortağın yerine geçen örneğin yasal mirasçılardır.

Diğer yandan anonim şirketlerde tasfiye artığının esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa pay sahipleri arasında, ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında dağıtılacağı belirtilmiştir. **(TTK Md.543/1)**

Dolayısıyla, kooperatiflerde tasfiye bakiyesinin dağıtım şekli anonim şirketlerin aksine eşit paylaşımına dayandırılmış; ancak söz konusu hükmün ana sözleşme ile düzenlenmesi öngörüldüğünden eşit paylaşım dışında da bir dağıtım şekli öngörülmesine imkan sağlanmıştır.

Bununla birlikte Kooperatifler Kanunu'nda ödemenin hangi araçla yapılacağı yönünde açık bir hüküm bulunmamasıyla birlikte, tasfiye sürecinde kooperatif varlıkları nakde dönüştürüldüğünden ve tasfiye bakiyesi de bu tutardan arta kaldığından dolayı ödemenin nakit olması gerekmektedir. Kaldı ki 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda da ana sözleşme ve genel kurul kararında aksine hüküm bulunmadıkça dağıtımın para olarak yapılacağı düzenlenmiştir. **(TTK Md.543/3)**

2) <https://ticaret.gov.tr>

IV - Sonuç

Kooperatifler muhtelif nedenlerle tasfiye sürecine girerler. 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda tasfiye bakiyesinin ortaklar veya pay sahipleri arasında paylaştırılabilmesi için öncelikli şart tüm borçlar ödendikten ve ortakların ve pay sahiplerinin ortak ve pay bedelleri geri verildikten sonra ortada olumlu bir bakiyenin kalmış olması, diğer şart ise dağıtıma ilişkin olarak kooperatifin ana sözleşmesinde hüküm bulunmasıdır.

Anılan Kanun'a göre ana sözleşmede başka bir hal tarzı kabul edilmiş olmadıkça paylaştırma, dağılma anında kayıtlı ortaklar veya hukuki halefleri arasında eşit olarak yapılır.

Tasfiye artığına ilişkin ödemenin hangi araçla yapılacağı yönünde bu Kanun'da açık bir hüküm bulunmamakta; ancak tasfiye sürecinde kooperatif varlıkları nakde dönüştürüldüğünden ve tasfiye bakiyesi de bu tutardan arta kaldığından dolayı ödeme de nakit olmalıdır.

Kaynakça

1-T.C. Yasalar (1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu <https://www.mevzuat.gov.tr>)

2-www.ticaret.gov.tr

3- <https://sozluk.gov.tr>

SAĞLIK KURUMLARINDA KRİZ YÖNETİMİ

Yeter DEMİR
USLU*

Giriş

Sağlık kurumları, toplum sağlığını koruma ve iyileştirme sorumluluğunu üstlenirken, birçok zorluk ve kriz durumu ile de karşı karşıya kalmaktadır. Bu krizler, doğal afetler, pandemiler, finansal sorunlar, teknik aksaklıklar ve yönetsel krizler gibi çeşitli biçimlerde ortaya çıkabilmektedir. Her bir kriz durumu, sağlık hizmetlerinin sürekliliğini, kalitesini ve etkinliğini ciddi şekilde tehdit etmektedir.

Bu nedenle etkili kriz yönetimi, sağlık kurumlarının sürdürülebilirliği için kritik bir öneme sahiptir. Krizler, genellikle ani ve beklenmedik bir şekilde gelişir ve mevcut sistemlerin işleyişini önemli ölçüde kesintiye uğratır.

Sağlık sektöründe bu durum, hastaların sağlık hizmetlerine erişiminde aksamalara ve sağlık personelinin güvenliğinde risklere neden olabilmektedir. Krizler, sağlık hizmetlerinin kalitesi ve kurumların itibarını doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda, sağlık kurumları kriz yönetimi stratejilerini önleyici bir yaklaşımla hazırlanmalı ve uygulamalıdır (**Alay, 2023**).

Kriz yönetiminin amacı, kriz durumlarının etkilerini en aza indirmek ve sağlık hizmetlerinin kesintisiz bir şekilde sürdürülmesini sağlamaktır. Kriz yönetimi, sadece kriz anında yapılan müdahaleleri değil, aynı zamanda kriz öncesinde risklerin değerlendirilmesi ve kriz sonrası iyileştirme süreçlerini de kapsamaktadır (**Akar, 2021**).

Bu süreçler, sağlık kurumlarının krizlere daha hazırlıklı olmaları, etkili bir yanıt verme kapasitelerini artırmaları ve kriz sonrası toparlanma süreçlerini hızlandırmalarını sağlar. Sağlık kurumlarında kriz yönetiminin önemi, sağlık hizmetlerinin doğrudan insan hayatını etkilemesinden kaynaklanmaktadır. Kriz anlarında sağlık hizmetlerinin sürekliliğinin sağlanması, hastaların güvenliği ve sağlık personelinin korunması açısından kritik bir rol oynamaktadır. Etkili bir kriz yönetimi stratejisi, krizlerin olumsuz etkilerini en aza indirerek sağlık hizmetlerinin kalitesini korumayı ve kriz sonrası toparlanma sürecini hızlandırmayı sağlar (**Çapar, 2021**).

* **Prof. Dr., İstanbul Medipol Üniversitesi Öğretim Üyesi**

Bu çalışma, sağlık kurumlarındaki kriz yönetimi uygulamalarını detaylı bir şekilde ele alarak, kriz yönetiminin önemini vurgulamayı ve sağlık kurumları için etkili kriz yönetimi stratejilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Kriz Kavramı ve Kriz Yönetiminin Önemi

Kriz, bir organizasyonun normal işleyişini kesintiye uğratan, beklenmedik ve genellikle ani gelişen olaylar dizisi olarak tanımlanmaktadır. Bu tür olaylar, bir kuruluşun mevcut yapısında büyük değişikliklere neden olabilmektedir. Krizler, işletmelerin işleyişini durma noktasına getirebilir veya kurumların itibarına ciddi zarar verebilir (**Tutar, 2000**).

Krizler, ekonomik dalgalanmalar, doğal afetler, yönetim hataları ya da dış çevre kaynaklı tehditler gibi birçok nedenden kaynaklanabilmektedir. Kriz yönetimi, bu tür beklenmedik olaylara karşı önleyici bir yaklaşım sergileyerek krizin etkilerini en aza indirmeyi amaçlamaktadır.

Kriz yönetimi, organizasyonların hayatta kalma ve sürdürülebilirlik stratejileri açısından büyük bir öneme sahiptir. Etkili kriz yönetimi, kuruluşların kriz anlarında nasıl hızlı ve etkili bir şekilde karar alabileceklerini ve krizin olumsuz etkilerini nasıl en aza indirebileceklerini belirler (**Özdemir, 2015**).

Kriz yönetimi stratejileri, krizin neden olduğu belirsizlik ve karmaşıklıkları çözmeyi hedefler ve organizasyonun işleyişini kriz sonrasında da sürdürebilmesini sağlar. Kriz anında, organizasyonların vereceği tepkiler hem iç hem de dış paydaşlar üzerinde doğrudan etkiye sahiptir.

Bu nedenle, kriz yönetimi sürecinde etkili bir iletişim stratejisinin oluşturulması oldukça önemlidir. İyi bir kriz yönetimi planı, hem çalışanlar hem de müşteriler arasında güven oluşturulmasını sağlayarak kuruluşun itibarını koruyabilmeye yardımcı olur (**Akıncı, 2019**).

Kriz yönetimi, sadece kriz anında yapılan müdahaleleri değil, kriz öncesi risk değerlendirmelerini ve planlamalarını da kapsamaktadır. Kriz yönetimi stratejilerinin başarıya ulaşabilmesi için organizasyonların olası krizlere karşı hazırlıklı olması gereklidir (**Tutar, 2000**).

Kriz sonrası süreçte ise, organizasyonun krizden ne kadar etkilendiği ve hangi iyileştirme süreçlerinin gerekli olduğu değerlendirilmelidir. Sonuç olarak, kriz yönetimi, beklenmedik olaylar karşısında organizasyonların hızlı ve etkili karar alma süreçlerini yöneten bir stratejik yönetim aracıdır. İyi bir kriz yönetimi, sadece kriz anında değil, kriz öncesi ve sonrası süreçlerde de organizasyonun başarısını ve sürdürülebilirliğini sağlamak için kritik bir öneme sahiptir (**Özdemir, 2015**).

Sağlık Kuruluşlarında Kriz Yönetimi

Kriz yönetimi, bir organizasyonun karşılaştığı ani ve beklenmedik olaylara karşı etkili bir şekilde tepki verebilme kabiliyeti olarak tanımlanmaktadır. Krizler, sağlık sektöründe olduğu gibi tüm organizasyonlarda karmaşık ve çok yönlü etkiler yaratmaktadır. Ancak sağlık kuruluşları, doğası gereği insan hayatını doğrudan etkileyen hizmetler sunduğu için kriz yönetiminin önemi daha da artmaktadır (**Gemlik vd., 2023**).

Beklenmedik durumlar, sağlık hizmetlerinin sürekliliğini tehdit ederken, etkili kriz yönetimi stratejileri sayesinde bu durumların yarattığı riskler minimize edilebilmektedir (**Alay ve Metin, 2023**).

Kriz yönetimi, sağlık hizmetlerinin kesintisiz devamını sağlayabilmek hastaların ve sağlık personelinin güvenliğini sağlayabilmek için oldukça önemlidir (**Akyüz, 2020**).

Sağlık kurumlarındaki kriz yönetimi stratejileri, acil durum planları oluşturma ve uygulama, personel yönetimi, kaynak yönetimi, iletişim planlaması ve risk yönetimi gibi ana unsurlara odaklanmaktadır.

Sağlık sektörü, karmaşık yapısı, tek tip bir hizmet sunumunun olmaması, üretim ve tüketimin eş zamanlı olması gibi birçok nedenden dolayı kriz riskinin yüksek olduğu bir alandır. Sağlık hizmetleri doğrudan insan hayatını etkilediğinden ve hataların telafisi mümkün olmadığından, sağlık kurumları belirsizliklere ve krizlere karşı son derece hassastır.

Pandemiler, bulaşıcı hastalıklar, yanlış tıbbi uygulamalar, malpraktis vakaları, doğal afetler, büyük çaplı kazalar ve bilgi işlem, güvenlik ve teknik sorunlar sağlık hizmetlerinde krize neden olabilecek durumlardır. Bu gibi kriz durumlarında, kurumların normal yönetim yaklaşımlarını uygulamaları uygun değildir; kriz koşullarına uygun yönetim stratejileri ve eylem planları geliştirilmelidir.

Sağlık kurumlarının, hizmetlerin aksamaması ve krizlere etkili müdahale edebilmesi için acil durum eylem planları hazırlaması gerekmektedir. Acil durum planları, kriz anlarında sağlık kurumlarının hızlı ve etkili bir şekilde hareket etmelerini sağlar ve hangi durumlarda neler yapılması gerektiğini belirleyen adımları içermektedir (**Alay ve Metin, 2023**).

Sağlık kurumlarında kriz yönetimi, krize etkili bir yanıt sağlamak ve sağlık hizmetlerinin sürekliliğini korumak için kritik bir öneme sahiptir. Kriz yönetimi stratejileri, önceden planlama, eğitim, iletişim, kaynak yönetimi ve değerlendirme aşamalarını içermektedir. Sağlık kurumları, çeşitli kriz türlerine karşı hazırlıklı olmalı ve zorluklarla başa çıkabilmek için etkili stratejiler geliştirmelidir. Krizleri önleyici bir yaklaşım benimsemek, işbirliği ve koordinasyon sağlamak, teknolojik gelişmelerden yararlanmak ve personele psikolojik destek sağlamak kriz yönetiminin etkinliğini artıran unsurlardır (**Akar, 2021; Öztürk, 2010; Alharthy vd., 2021; Kahraman, 2009**).

Kriz Yönetimi Stratejileri

1. Önceden Planlama ve Hazırlık

Kriz yönetiminin temel adımlarından birisi, olası kriz senaryolarını belirlemek ve bunlara uygun planlar hazırlamaktır. Önceden planlama, sağlık kurumlarının çeşitli kriz durumlarına karşı hazırlıklı olmasını sağlamaktadır. Bu süreç, risk değerlendirmesi, kriz yönetimi planlarının oluşturulması ve kriz yanıt ekiplerinin belirlenmesi süreçlerini içermektedir. Sağlık kurumları, çeşitli kriz senaryolarını dikkate alarak detaylı bir kriz yönetim planı geliştirmeli ve bu planları düzenli olarak gözden geçirmelidir (**Güreşçi, 2020**).

2. Eğitim ve Tatbikatlar

Kriz yönetimi planlarının etkili bir şekilde uygulanabilmesi için eğitim ve tatbikatlar kritik bir rol oynamaktadır. Sağlık çalışanlarına kriz durumlarında nasıl hareket edecekleri hususunda eğitim verilmesi, kriz anında hızlı ve etkili yanıt verilmesini sağlamaktadır.

Tatbikatlar, kriz yönetimi becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olmakla birlikte personelin gerçek kriz durumlarına daha hazırlıklı olmalarını sağlamaktadır. Eğitimler ve tatbikatlar, kriz yönetimi

planlarının ne kadar etkili olduğunu test etmenin yanı sıra, eksikliklerin belirlenmesine ve iyileştirme fırsatlarının keşfedilmesine de olanak tanımaktadır (*Çapar vd., 2021*).

3. İletişim Stratejileri

Kriz anlarında etkili iletişim becerisi, bilgi akışını yönetmek ve koordinasyonu sağlamak için kritik öneme sahiptir. Sağlık kurumları, hem iç hem de dış paydaşlarla etkili bir iletişim ağı kurmalıdır. İletişim stratejileri, kriz durumunda bilgi kirliliğini önlemeye ve doğru bilgilerin zamanında ulaşmasını sağlamaya yardımcı olmaktadır (*Alay ve Metin, 2023*).

4. Kaynak Yönetimi

Kriz durumlarında kaynakların etkili yönetimi, sağlık hizmetlerinin sürdürülebilirliği için önem arz etmektedir. Kaynak yönetimi; insan kaynağı, ekipman, malzeme ve finansal kaynakların etkili bir şekilde yönetilmesini içermektedir. Kaynakların etkili yönetimi, kriz anlarında hizmet kalitesinin korunmasına yardımcı olmaktadır. Kaynak yönetimi planları, kriz durumunda hangi kaynakların nasıl tahsis edileceğini ve kullanılacağını belirlenmesini içermektedir (*Taşkıran, 2018*).

5. Değerlendirme ve İyileştirme

Kriz sonrası değerlendirme, kriz yönetimi planlarının etkinliğini ölçmek ve gelecekteki krizler için iyileştirmeler yapmak için gereklidir. Bu aşama, yaşanan krizlerin analiz edilmesini, güçlü ve zayıf yönlerin belirlenmesini ve iyileştirme önerilerinin geliştirilmesini içermektedir. Kriz sonrası değerlendirme, sağlık kurumlarının kriz yönetimi süreçlerini sürekli olarak iyileştirmelerine olanak tanımaktadır (*Çapar vd., 2021*).

Sonuç

Sağlık kurumları, toplum sağlığını koruma ve geliştirme misyonu doğrultusunda, çeşitli kriz durumlarına karşı hazırlıklı olmak zorundadır. Kriz yönetimi, bu bağlamda, sağlık hizmetlerinin sürekliliğini sağlamak, hastaların güvenliğini korumak ve personelin sağlıklı bir ortamda çalışmasını temin etmek adına hayati bir rol oynamaktadır.

Krizler, sağlık kuruluşlarının faaliyetlerini beklenmedik şekilde kesintiye uğratabilmekte ve hızlı, etkili çözümler gerektirmektedir.

Bu nedenle, sağlık kurumları, olası kriz senaryolarına yönelik önceden planlama yapmalı, personel eğitimlerini sürekli hale getirmeli ve iletişim stratejilerini geliştirmelidir. Kaynakların etkin bir şekilde yönetilmesi ve kriz sonrası süreçlerin detaylı bir şekilde değerlendirilmesi, gelecekte yaşanabilecek olası krizlere karşı sağlık kuruluşlarının hazırlık seviyesini artıracaktır.

Bu çalışmada ortaya konulan stratejiler ve öneriler, sağlık kurumlarında kriz yönetimi süreçlerinin iyileştirilmesine yönelik önemli adımlar sunmaktadır. Kriz anında doğru müdahalelerin yapılabilmesi, kurumun itibarını koruyarak sağlık hizmetlerinin aksamamasını sağlamaktadır.

Kriz sonrası değerlendirme ve iyileştirme süreçleri ise sağlık kurumlarının öğrenen organizasyonlar

haline gelmesini ve krizlerle daha etkili başa çıkmalarını mümkün kılmaktadır.

Bu bağlamda, kriz yönetiminin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması, hem mevcut krizlere yanıt vermede hem de gelecekteki olası krizlere karşı hazırlıklı olma noktasında sağlık kurumları için kritik bir stratejik unsur haline gelmiştir.

Kaynakça

Akar, F. (2021). Kriz yönetiminde proaktif ve reaktif yaklaşım: Covid-19 krizi üzerine bir değerlendirme. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (45), 244-259.

Akyüz, M. (2020). COVID-19 Pandemisi Bağlamında Sağlık Hizmeti Sunan Örgütlerde Kriz Yönetimi Yaklaşımları: Kıyaslamalar Ve Bir Model Önerisi. Stratejik Yönetim Araştırmaları Dergisi, 3(2), 159-178.

Alay, H. K., & Metin, N. (2023). Sağlık kurumlarında kriz yönetimi: Bir kamu hastanesi örneği. İstatistik ve Uygulamalı Bilimler Dergisi, (7), 26-42.

Alharthy, A., Faqih, F., Mhawish, H., Balhamar, A., Memish, Z. A., & Karakitsos, D. (2021). Configuring A Hospital In The Covid-19 Era By Integrating Crisis Management Logistics. Infection Control & Hospital Epidemiology, 42(7), 911-913.

Çapar, H., Ulu, M., & Çelik, H. (2021). İşletmelerin Kriz Yönetimi ve Stratejileri: Sağlık İşletmelerinde Bir Uygulama. Akıllı Dönüşüme Yolculuk.

Gemlik, H. N., Mutlu, R., Çatar, R. Ö., Arslanoğlu, A. (2023). Covid-19 Pandemi Döneminde Sağlık Yöneticilerinin Kriz Yönetimine Bakış Açıları ve Çözüm Önerileri Üzerine Nitel Bir Araştırma. Trends in Business and Economics, 37(3), 169-176.

Güreşçi, M. (2020). Covid-19 salgınında Türkiye’de kriz yönetimi iletişimi: T.C. Sağlık Bakanlığı. Avrasya Sosyal Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 7(5), 53-65.

Kahraman, N. (2009). İstanbul İlindeki Bir Özel Hastanede Çalışan Hemşirelerin Kriz ve Kriz Yönetimi İle İlgili Düşünceleri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Haliç Üniversitesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul.

Özdemir, G. Y. (2015). Küresel Kriz Ve Emek Hareketi: Türkiye’de Örgütlenme Üzerine Yeniden Düşünmek. TTB Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi, 9(31), 2-6.

Öztürk, B. (2010). Kriz Yönetimi ve Örnek Bir Uygulama. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Taşkıran, G. (2018). Afetlerde İnsan Kaynakları Yönetimi. Türkiye Klinikleri Surgical Nursing-Special Topics, 4(3), 23-28.

Tutar, H. (2000). Management in crisis and stress environment. İstanbul: Life Publications.

18 EYLÜL, 'DÜNYA SU İZLEME GÜNÜ' VE ÖNEMİ ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME

Vedat SADIOĞLU*

Giriş

Su, başta insan hayatı olmak üzere her canlı yaşamı için mutlak bir gerekliliktir. Fakat su aynı zamanda çevrenin tüm unsurlarını ele alan ve oradan doğrudan evlerimize ve bedenlerimize taşıyan evrensel bir çözücüdür. 'Su İzleme Günü' ise, insanları bölgelerindeki su unsurlarının nasıl izleneceği konusunda eğitmek için oluşturulmuştur. Su kirliliği ciddi bir sorundur ve her geçen yıl daha fazla tanınması, dikkat edilmesi ve önlenmesi gereklidir.

'Su İzleme Günü', her yıl 18 Eylül'de bütün dünyada eş zamanlı olarak gerçekleşmektedir.

Yine her yıl 22 Mart'ta 'Dünya Su Günü', su kaynaklarının önemine dikkat çekmek ve tatlı su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimine odaklanılmasını sağlamak amacıyla kutlanmaktadır. Su Günü ile ilgili ilk öneri 1992 yılında Birleşmiş Milletler Çevre Kalkınma Konferansı'nda yapılmıştır.

Su İzleme Günü ise, su kirliliği sorunları konusunda farkındalık yaratmak ve insanları yerel su kaynaklarını denetlemek için dünyanın dört bir yanından insanlara ulaşan bir programdır. Program, 2003 yılında 'Amerika Temiz Su Vakfı' tarafından oluşturulmuştur.

Bu bilginin daha sonra, 'Dünya Su İzleme Mücadelesi' adı altında, çeşitli siteler ve kaynaklar aracılığıyla paylaşılması amaçlanmıştır. Birçoğumuz musluktan akan suyu, devlet yetkilileri tarafından izlenen ve kirliliğe ve hastalığa karşı ilaçlanan bir belediye suyu olarak görürüz. Ancak ne kadar temiz ve güvenli olduğunu bilemeyiz.

Çoğumuz musluk suyunun güvende olduğunu düşünürken, bazı uzmanlar, şehir sularının bile içmemiz için tamamen güvenli olduğuna her zaman güvenemeyeceğimizi ortaya koymaktadırlar.

Türkiye, su kaynakları bakımından zengin görünse de, yer ve zamana göre su ihtiyacı uyuşmamaktadır. Su kaynakları potansiyelimiz doğu bölgelerimizde ağırlıkta iken, ihtiyaçlar batı bölgelerimizde yoğunlaşmaktadır.

*Araştırmacı Yazar (vsadioglu1960@hotmail.com)

Suyumuzun yaklaşık %76'sı sulamada, %14'ü belediyelerce evlerde, %10'u ise sanayide kullanılmaktadır. Türkiye'nin günümüz teknolojisiyle değerlendirilebilecek su miktarı yıllık 110 milyar metreküptür. Bu miktarın sadece 40-50 milyar metreküpü tüketimde kullanılabilir. 11 milyar metreküp yer altı su potansiyelimizin ise yaklaşık 5,5 milyar metreküpü kullanılabilir.

Resim 1: Dünya Su İzleme Günü, her yıl artan su kirliliğine farkındalık oluşturabilmek için, ilan edilen özel bir gündür. Canlı yaşamında büyük yeri olan su, her yıl daha çok kirlenmektedir. Dünya Su İzleme Günü, bu duruma farkındalık oluşturmak adına oldukça büyük önem taşımaktadır.

Dünya Su Forumu Ve Dakar Deklarasyonu

Dünya Su Forumu, 21-25 Mart 2022'de Senegal'in başkenti Dakar'da gerçekleşti.

Toplamda, 1000 kadar heyet ve 8 bin katılımcı bir hafta boyunca, hem tecrübelerini paylaştılar hem de yeni gelişmeler ve işbirlikleri hakkında bilgi edindiler. Türkiye'den de Su Enstitüsü heyeti, yanında iş dünyası ve ilgili birimlerden çok sayıda katılımcı vardı.

Dünya Su Forumlarının temel varlık sebebi, su ile ilgili artan sıkıntılar karşısında uluslararası toplumun beklentilerine cevap verebilmektir.

Forumda, mevcut imkânların seferber edilerek tüm su kaynaklarının insanlığın hizmetine bir an önce sunulması, atık suların ise tekrar kullanımları için gerekli yatırımların yapılmasının kaçınılmaz olduğu vurgulanmıştır. 2030 yılı için belirlenen hedefe ulaşmak için asgari 150 milyar dolarlık bir bütçe ayrılması gerekmektedir. Dünya Bankası da 2030 yılına kadar her yıl 30 milyar dolarlık yatırım öngörmektedir.

Günümüz dünyasında önemli bir adım atılarak, Dünya Su Forumu adıyla ve konuyla ilgili tüm ülkelerden katılımcılar, ortaklaşa gündemlerine alıp çözüm üretmeye başlamışlardır. Bu buluşmaların ilki, Fas'ta 1997 yılında düzenlenmişti. Türkiye'nin de 5'incisini düzenlediği bu etkinliğin 10.su, 2024'te Endonezya'nın Bali Adasında düzenlenecektir.

Resim 2: Afrika'da özellikle yeraltı kaynakları da dâhil herkese yetecek miktarda su vardır ancak milyonlarca Afrikalı bunu temin edemiyor. Son yıllarda Türk insanı, tarihinin en büyük insanlık köprüsünü Afrika'da kurmuş bulunuyor. Bugün birçok Afrika ülkesinin köy, kasaba ve şehirlerinde resmi ve sivil toplum kuruluşlarının açtıkları su kuyuları on binlerle ifade edilmektedir.

SU KİRLİLİĞİ

Su kirliliği; göl, nehir, deniz, okyanus ve yer altı suları gibi su barındıran havzalardaki kirliliğe denir. Şu anda mevcut olan gözetim teknolojileri (*neredeyse tüm dijital bilgilerin izlenmesi de dâhil olmak üzere*), bir devletin temel araçlarının çoğu mevcut olduğu noktaya kadar ilerlemiş durumdadır. Yani dünya, günümüzde suyu izlemek için tüm teknolojilere sahiptir denilebilir.

Eğer bir kişi kırsalda yaşıyorsa ve bir içme suyu kuyusu varsa, hem daha iyi hem de daha kötü bir konumdadır demektir. Çünkü kuyular öncelikle çevrede meydana gelen değişimlere ve toprak ve yer altı sularımıza giren şeylere açıktır. Şehirlerde ise sıklıkla rezervuarlardan yararlarız. Böylece kirliliği kolaylıkla uzaklaştırırız. İçme suyunuzun da temiz ve güvenli olduğundan emin olmak için daha sık gözlemler yapılmalıdır. Su izleme ve kontrol etme yöntemlerinden biri de 'Test Kitleri'dir. Test kitlerini kullanmak hem ucuz hem de kolaydır.

İnsanlar, su kaynaklarının tükenmesinde olduğu gibi kirlenmesinde de önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle fazla kullanılan deterjanlar, sabunlar, yoğunlaştırılmış temizlik malzemeleri, yanmış yağlar, kontrolsüz atık gibi etkenler, evsel atığın temelini oluşturmakta ve su kaynaklarımızı kirlenmektedir. Eğer su kirliliği artarsa, suda yaşayan canlılar oksijensizlikten veya kirlilikten zehirlenerek ölür hatta nesilleri tükenir. Bu durumda insanlar suda yaşayan besin zincirinden mahrum kalırlar. Denizde yüzmek, su sporları yapmak ve üzerinde tekne ile gezmek imkânsız duruma gelir.

Kirlenen denizlerde azalan oksijen ve ölü hayvanlar nedeni ile koku ve kirlilik her saniye artmaktadır. Soluduğumuz oksijenin %70'ini suda yaşayan planktonlar üretir. Su kirliliği arttıkça sudan gelecek oksijen miktarı da kısıtlanır. Yağmur suları ise döngü ile oluşur. Bu döngüde buharlaşan sular yoğunlaşarak yağmur olarak geri döner. Kimyasallar ile kirlenmiş sular ise buharlaşıp yoğunlaşarak asit yağmurlarını oluşturabilir. Asit yağmurları yalnızca bizlere zarar vermez aynı zamanda ekilebilir toprak kalitesini de etkiler ve besinlere zarar verir. Asit yağmurları aynı zamanda tatlı

su kaynaklarına karışarak içilebilir su kaynaklarımızı tehlikeye atar. Kirlenme ile birlikte içilebilir su kaynaklarında yer alan salmonella, dizanteri gibi mikroorganizmalar insan sağlığı için tehdit oluşturur.

Resim 3: Canlıların hayatını sürdürmesi için zorunlu olmasıyla hayati önem taşıyan ve dünya üzerindeki en mucizevî madde olan suyun temizliği çok önemlidir. Yeryüzünde bol olarak bulunan suyun, özellikle insanların kullanması için gerekli olan sağlıklı yapıda bulunması nadirdir. O yüzden suların kirlenmesine izin verilmemelidir.

Su Kirliliğini Azaltmanın Yolları

Su kaynaklarımızı korumak için endüstriyel olarak alınabilecek önlemlerin yanı sıra alacağımız bireysel önlemler de büyük önem taşımaktadır. Fabrikaların atık miktarını azaltması ve su filtreleri oluşturması probleme bir çözüm getirebilir. Bireysel olarak da kullanacağımız temizlik malzemelerini doğal üretim tercih edebiliriz. Ya da kimyasal gübreler yerine tarımda doğal gübreler kullanabiliriz.

Su kirliliğinin sebep olacağı etkenleri düşünerek hayatın devam etmesi için insanların suya değer verip temizliğini çok dikkate alması gerekmektedir. **‘Dünya Su İzleme Günü’**nde insanlara bu bilinci yerleştirmek güne anlamını kazandıracaktır.

Su’yun Ve Su’yu Tüketmenin Önemi

Su, dünya üzerinde bol miktarda bulunan ve tüm canlıların yaşaması için vazgeçilmez olan, kokusuz ve tatsız bir kimyasal bileşiktir. Su doğada katı, sıvı ve gaz hâlinde bulunur. Bilim insanları dünyadaki hayatın suda başladığını düşünmektedir.

Dünya Sağlık Örgütüncü (**WHO**) 1978 yılında Kazakistan’ın başkenti Alma Ata’da açıklanan, Temel Sağlık Hizmetleri Bildirgesi’nde devletlerin toplumlarına sunacakları olmazsa olmaz sağlık hizmetlerinden birisi olarak **“su”** kabul edilmiştir. **“En az bakım”** kavramı içerisinde yer alan **“Temiz Su Sağlanması ve Sanitasyon”** ilkesi, dünyadaki her insanın temiz ve güvenli suya ulaşımının bir insan hakkı olduğu vurgusu yapılmıştır.

Dünyada ve ülkemizde havza ve il bazında 'su yönetimi sistemleri' kurulmalıdır. Hatta ülkeler bu konuda işbirliği yapmalıdır. Ülkemizde ve bütün illerimiz için de; su havzalarının korunması, havza koruma planları, havza bazlı projeler, su sıkıntısı çekilen yerlerde göletler ve barajlar yapılarak, su kışın depolanmalı, böylece kayıp/kaçak oranları azaltılmalıdır.

Arıtılmış suların özellikle tarım sektöründe tekrar kullanımı mutlaka gerçekleştirilmelidir.

'Havza ve İl Bazında Su Yönetimi Sistemleri' kurulmalıdır. Su tasarrufuna önem verilmeli ve su dikkatli kullanılmalıdır. Suyu israf etmemenin kazanmak olduğu unutulmamalıdır. Ayrıca suyun alternatifinin olmadığı akıldan çıkarılmamalıdır.

Resim 4: Canlıların biyolojik yapılarının büyük bir kısmını oluşturan su, dünyaya gelme, büyüme ve gelişme dönemlerinde tüm canlılar için hayati öneme sahip bir yaşam desteğidir. İnsanlar için olduğu kadar diğer canlılar için de içilebilir suların temizliği bu bakımdan önemlidir.

Kuraklık Ve Su'nun Önemi

Dünyada ve ülkemizde son yıllarda artan oranlarda ortaya çıkan kuraklığın, suyun önemini bir kez daha tüm kesimlere hatırlattığı bir gerçektir. İklim değişikliğinin en önemli sonuçlarından biri hiç şüphesiz kuraklıktır.

Genel olarak yeryüzüne yağın toplam yağışlarda, çok fazla değişiklik olmasa da yağış rejiminin değişmesi büyük sorunlar yaratmaktadır. Günümüzde öyle bir durum oluştu ki yeni üretim sezonunda beklenen yağış bir türlü gerçekleşmemektedir.

Tarımsal üretimin öneminin daha çok arttığı bugünlerde ve tarımsal kuraklıkla mücadele etmede sulamanın önemi büyüktür. Yer üstü ve yer altı sularının azalması, tarımsal üretimde endişeli bir bekleyişi de beraberinde getirmektedir.

Bu durumu ortadan kaldırmak için, boşa akan suları toplamak için barajlar ve göletler yapılmalıdır. Sulama yatırımları bitirilmeli ve yağmurlama, damla sulama gibi basınçlı sulama sistemleri kullanılarak etkinlik sağlanmalıdır.

Kısacası, su her kesimde tasarruflu kullanılmalıdır. Özellikle toplam suyun %76'sı tarımda kullanılan su heba edilmemelidir. 'Döngüsel Su Yönetimi' ile atık sular değişik alanlarda kullanılmalıdır. Su yönetiminin özellikle belediyeler ölçeğinde yeniden ele alınması gerekmektedir. Ayrıca

belediyelerin, kuraklık ve suyun önemi için halkın bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi çabaları önemli yer tutmalıdır.

Su'yun Değeri Ve Önemi

Su kaynakları, insanların ortak malıdır. Her insan, sağlıklı ve güvenilir suya erişme hakkına sahiptir. Bu nedenle, su yönetimiyle ilgili politikalarda benimsenecek temel ilkeler, evrensel ilkelere dayanmak durumundadır.

Suyun sınırsız ve bol olmadığı anlayışının yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu konuda teknik, mali, yönetsel ve hukuki yöntemler benimsenmelidir. Kullanım oranı gittikçe artan su kaynakları çok iyi değerlendirilmeli ve bilinçli bir su ve atık su politikası izlenmelidir. Su yönetim politikaları belirlenirken, çağdaş gelişmeler gözden kaçırılmamalı, ancak bunlar sorgulanarak kabul edilmelidir. Örneğin; suyun israfını önleyici bir politika olarak onun fiyatlandırılması politikası benimsenirken, onun küresel firmalar elinde bir kar aracına dönüşmesi engellenmeli, su kaynaklarının mülkiyeti kamunun elinde kalmalıdır.

Su, her kesimde ve herkesçe tasarruflu kullanılmalı, suyun bir damlası bile israf edilmemelidir. Özellikle toplam suyun büyük bölümünün kullanıldığı tarımda, su heba edilmemelidir.

Döngüsel su yönetimi ile atık sular değişik alanlarda kullanılmalıdır. Kentlerin çevresinde yer alan su arıtma tesislerinin sayıları artırılmalıdır.

Su kaynakları bilinçli bir şekilde kullanılmalı ve korunmalıdır. Eğer, başta tarım olmak üzere, her alanda suyu tasarruflu kullanmazsak, su kıtlığı çekmemiz kaçınılmazdır. Özellikle iklim değişikliğiyle yağışların azalması, aşırı yağışların mevsim normalleri üzerinde gerçekleşmesi, su kirliliği, sıcaklık artışı, barajların yeterli dolmaması gibi hususlar da suyun değerini daha çok anlamamıza vesile olmuştur.

Sonuç Ve Öneriler

İçerisinde bulunduğumuz yüzyılda suyun öneminin ne kadar arttığı tartışılmaz bir gerçektir. Çevre kirliliği gibi insan faktörlü sebeplerden dolayı suyun temizliği büyük dereceye riske girmiş durumdadır. Musluklarımızdan akan şebeke suları ve her gün tükettiğimiz içme suları kimi zaman sağlığımızı tehdit edecek duruma gelmektedir.

Sadece içme suyu değil; göl, nehir, deniz gibi sular da kirlilik tehdidi altındadır. İşte bu konuda farkındalık yaratmak üzere 18 Eylül tarihi dünya çapında '**Su İzleme Günü**' olarak belirlenmiştir. Bu günün amacı temiz suyun önemine dikkat çekmek ve çeşitli su kaynaklarını temizlik bakımından inceleme altına almaktır.

En az su kirliliği kadar önemli bir diğer konu da tükenen su kaynaklarıdır. Küresel ısınmanın etkisiyle dünyamız hızla artan bir su kaynağı tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu konuda yapılan pek çok araştırma ve yayın da bulunmaktadır.

Tükenen su kaynaklarını koruma konusunda ise en büyük görev bireylere düşmektedir. Günlük yaşantımızda değiştireceğimiz bazı alışkanlıklarla su kaynaklarının hızlı tüketimini azaltmak bizlerin elindedir.

Su İzleme Günü'nde ne yapılabilir?

- Musluklarınızdan akan suyu inceleyin ve mümkünse bir test cihazı ile kontrol edin veya ettirin.
- Eğer suyunuz kirliliğe ise yetkililere bildirin.
- Bir arıtma cihazı alarak evinizde temiz su olduğunu garanti edin.

Resim 5: Her canlının sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı vardır.

Kaynaklar

- 'Türkiye'nin Su Potansiyeli ve Su Politikası', İstanbul Üniversitesi Yayını, Hazırlayan: İbrahim Veli, Yüksek Lisans Tezi, 2001, İstanbul.
- 'Mersin Deniz Ticareti' Dergisi, Mersin Deniz Ticaret Odası Aylık yayını, Sayı:358, Tarih: Mart 2022, Mersin.
- 'İstanbul Ticaret Gazetesi', İstanbul Ticaret Odası Yayını, Sayı:3204, Tarih: 1 Nisan 2022, İstanbul.
- <https://www.ankaramasasi.com/haber/18-eylul-dunya-su-izleme-gunu> (Erişim tarihi: 29.07.2024).

"90 YILDAN SEÇMELER,,

Karınca Postası
Karınca,
Birinci Kânun1934, Sayı: 8, S. 1

ATATÜRK

Geçen sayımız tümlenip basıldıktan sonra büyük kurultay bir yasa ile Türklerin en ulusuna soy adı olarak "**Atatürk**" adını verdi.

Atatürk sözü, yurdu kurtaranın salt sanı değil bütün ulusun ona içten gelen saygı ve sevgi deyişidir. O, bu yasadan önce de Türklerin atası idi.

Türk Ulusu, yabancılara karşı varlık savaşını onun izinde yürüyerek başardı. Siyasal yaşayışta öz varlığına, onun gösterdiği yoldan yürüyerek kendi buyurur oldu; soysal yaşayışta ileri gidişe engel olan yabancı görenekleri, eski tutumları onun gücü, onun önderliği ile alt etti. Dış yaşam kadar, ulusça tinel yaşayışta da Türkün yaradılışındaki yılmazlığa, başarıcılık ve inana onun inandırıcı ve yaratıcı varlığı ile kavuştuk.

Atatürk'ün on altı yıllık başkanlığında aldığımız hız, baş döndürücüdür. Geride bıraktıklarımız bugünkü aydın ve güçlü bulunuşumuza göre uzak bir gece karanlığında kaldı.

Şimdi bütün amacımız, Türk yurdunu, temellerini attığımız büyük ve mutlu kuruluş ile bugünkünden kat kat artık bir bayındırlığa erdirmektir.

Atatürk, kurtardığı yurt üstünde en ileri bir ulusal varlık kurdu. Bu büyük yapış, bu adı, acunsal yaşayışın devrimleri üstünden ulu bir ün olarak yüz yılların sonsuz çağlarına ulaştıracaktır.

Karınca

YAPI KOOPERATİFLERİ VE KÖY EVLERİ

Yazan: **Nusret Namık UZGÖREN**

*İstek olunca her şey yapılabilir.
İstek de en çok görenekten doğar*

Karinca dergisinin “Yapı kooperatifi” adlı A. 1 nüshasındaki Profesör Dr. Kesler’in bir yazısı şöyle başlıyor: “ Ev inşasında mütekabilin yardım fikri, pek eskidir. Daha göçebelik devrinde aileler kulübe inşa ederlerken birbirine yardım ederlerdi. İptidai insanlar köy komşularının ev yapılarında çalışırlardı.

Anadolu’da epeyce dolaşım. Birçok köy ve köy evi gördüm. İşim Ziraat Bankası müdürlüğü idi. Bu yüzden de köylülerimizi yakından tanıdım. Köylümüz iyi huylu, cana yakın ve misafirperverdir. Varını yoğunu misafiri için harcar. Misafirinin isteklerini sezmek için gözünü misafirin gözünün içinden ayırmaz. Köy evinde esen samimi ve tatlı havayı özlememek kabil değildir.

Köylülerden uzak yaşadığım zamanlar hasret çekerim. Yüreğim sızlar. Düşünceye dalarım. Köyde gördüklerim birer birer gözümün önüne gelir: Evvelâ köye girelim: Bozuk yollarda sarsıla sarsıla saatlerce gidişten sonra evvelâ minare görünür. Sonra ötede beride gübre yığınları olan bir yol. Bu yolun etrafında çamur sıvalı duvarlar ve tek tük yine çamur siyah kulübeler. İki dakika sonra köy meydanına varırsınız. Ağaç falan aramayınız. Kırk yılda bir, mostralık, üç dört ağacı olan meydan! köye rastlandığı da olur ama bu ağaçlar, en aşağı elli yıllıktır. Dedelerden atalardan kalma ağaçlar.

Köy meydanında mutlaka iki üç kahve vardır. Köy halkı el birliği ile cami ve kahve yapmak için birleşir adeta kooperatif halinde çalışır ve bu işleri başarır. Cumhuriyet devrinde mektep yapmak da birinci plâna geçmeye başladı.

Köy kahvesindeyiz. Bol bol kahve ve çay içilir. Yemek vakti gelince köyün en güzel odasına gidilir. Herkes tepsinin etrafını sararak küçük şiltelere oturur. Çorba ve yemekler aynı kâse ve sahindan kaşıklana kaşıklana afiyetle yenir.

Yemeklerin ard ı arkası kesilmez. Doysanız da, şişseniz de yiyeceksiniz. Yoksa gücenirler. Yemekler beğenilmedi sanırlar ve üzülürler.

Mübalağa ediyor muyum bilmem ama sanırım ki, misafirin konduğu her ev sahibi epeyce sarsılmaktadır. Sevdiğim ve samimi olduğum kimselerle fazla nazik olamadığım için bu bahsi sık sık açar ve misafirperverliklerini tenkit ederdim.

Peynir, ekme, yumurta üzerine bir çay, dolaşan misafirin nesine yetmez? Bahusus ki köylülerimizin hemen hepsi borçludur. En başta da Ziraat Bankasına?!

Misafire, lokmanın yarısını vermek iyi bir şeydir ama kuzu kesmek, tatlılar yapmak, rakı çıkarmak her günkü lokmanın yarısı mıdır? Elbette hayır. Aziz köylü, her şeyin fazlası fenadır. İkramda da o kadar ileri gitmemek lâzım olduğunu anla. Borçlarından kurtulduğun iyi günler gelecek, O vakit ne istersen yap! Fakat bugün hesaplı davran. Eski gelenekleri bırak!

Bahsin burasından, köy evinin haline geçelim: Köylü evlerinin çoğu güzel ve temiz olmaktan uzaktır. Hele bazı köyler vardır ki, bütün bir ömrün, aile hayatının içinde geçtiği dama ev demek güçtür. Bu meskenler azalmalı ve kısa bir zamanda tamamen ortadan kalkmalıdır.

Bu damlar yoksulluktan gelmiyor. Bunu ispat edeceğim. Köy âdetlerini bilenler, hiç olmazsa bir iki düğün sahrı esi görmüşler veya işitmişlerdir. Bu düğünlerde ipice para akar. Düğünden evvel de birçok masraflar vardır.

Manisa'da idim. Köylünün biri istikraz için bankaya başvurmuştu. Parayı ne yapacağını sordum. Temiz vicdanlı bir adamcağız imiş, dobra dobra şunu söyledi: "Doğrusunu söylesem bu parayı vermezsiniz fakat sana yalan söylemeğe de dilim varmıyor. Bana bu parayı verirsen hemen evleneceğim. Evlenmek için paraya ne lüzum var dedim? Sana varacak olan kadın eğer seni seviyorsa nikâhı kıydırırınız ve evine gelir. Ziraat Bankası düğün için para vermez, istihsale yardım için para vermelidir ki, hem sana, hem köyüne, hem de memlekete yardımı dokunsun! Köylülerimiz çok akıllıdır. Mantıklı konuşmalarına her zaman hayran olurum.

Güçlü ve canlı cevabıyla köylü benden istediği parayı kopardı. Köylünün ve köyünün ismini unuttum. Eğer karıncayı okuyorsa bana ismini hatırlatmasını dilerim, herhalde İğri köy veya civarındaki köylerden olacak. Evlenmek için Ziraat Bankasından para isteyen köylünün cevabı şöyle idi:

— Karım öldü. Küçük çocuklarım evde yalnız olduklarından tarlada çalışmaya gidemiyorum. Eve bir kadın lâzım.

Dağ köyünden birini istedim. Düğünsüz ve hediyesiz kız vermeyiz diye anası babası razı olmadılar. Eğer sen bana para vermezsen tarlam yüzüstü kalacak, işte sözün doğrusu. Sen yine bildiğin gibi yap. Para verirsen bir ocak tütecek. Vermezsen belki de bu ocak büsbütün yıkılacak. Ben de anlıyorum ki, düğün için borç etmek doğru değil amma, köylerde âdet böyledir. Ana baba kızını evde bekletir, tek düğün masrafı yapacak biri çıkıncaya kadar.

Görenek kurbanı olarak bu adamcağız da borçlandı. Buna benzer birçok itiraflar daha duydum. Köyde âdet, görenek budur. Ben bu âdetleri tenkit edecek değilim. İnsan, hayatının en büyük dönüm noktasında, evlenme sırasında, ebedi hatıralar bırakacak tatlı saatler yaşamak ve buna sevdiklerini de ortak etmek ister. Ancak bunun şekilleri telakkiye ve göreneğe göre değişir. Bir düğün gecesinde yüzlerce lira sarf edip sonra bütün ömrünü zahmetli geçirmek mi iyidir? Yoksa düğün için bir gecede çar çor olan para ile meselâ güzel ve temiz bir yuva kurmak mı daha doğru ve akıllı bir insana yaraşır harekettir?. Bu sorgunun karşılığını Karınca'yı okuyan köylülerimizden beklerim.

Gelin ağırlık olarak ipekli kumaşlar, basmalar, pabuşlar, beşibirlikler ve bir de davul zurnalı çalgıcılar isteyeceğine, temiz pâk döşenmiş güzel bir veya iki odalı bir ev istese acaba daha iyi olmaz mı?

Köy halkı sabaha kadar yiyip içip havaya fişek atacak yerde elbirliği ile yeni kurulacak yuvanın düzenine çalışsa daha iyi etmez mi? Cami ve kahve ocakları böyle yapılmaktadır. Camiden hiçte daha az mukaddes olmayan aile ocakları da köylerimizde el birliğiyle kurulmalıdır ve kurulabilir. Elverir ki, istek olsun. İstekte görenekle olur. Bu göreneği yaratmak borcu, köyün münevverlerine, akli başı yerinde olan ileri gelenlerine düşer.

Bundan sonra kurulacak yuvalar, bir insana lâıyk olduğu gibi temiz ve muntazamca yapılırsa misafirperver köylümüz, ziyaretçilerini daha ziyade sevindirecek, köye daha ziyade bağlayacak, şimdiye kadar bol bol yemeklerle ağırladığı misafirini sevimli bir odada misafir edebilecektir.

Yapı kooperatifleri ve köy evleri başlığı ala giriştiğim bu yazıya uzunca bir mukaddeme yaptığımı

biliyorum fakat köy evleri hakkındaki düşüncelerimi topluca kavramak için mevzuumuz sahasının kenar duvarlarını çekmeyi faideli gördüm. Yapı kooperatifinden bahsederken, bunu yapacak para nerede? sorusuna ile karşılaşabilirim. Hâlbuki bu sorguya artık lüzum kalmadı. Düşün masraflarıyla, misafirin midesini bozmasıya kadar yedirilen bol yemeklerin parasıyla, köy halkının elbirliği ile çalışmasıyla küçük küçük fakat içindeki ve dışındaki güzellikleriyle gözü okşayan yuvalar kurmak kabildir.

İnsan, insana lâyük olan yuvalarda yaşamalıdır. Köylülerimiz sadece istemekle, temiz ve sevimli yuvalarını kurabilirler. Şunu unutmayalım ki, insana, insanca yaşamak yaraşır. Boynunda beşbirlikler dizili olacağına temiz ve güzel bir ocak sahibi ev kadını olmak daha iyi değil midir? Beşbirlikler günün birinde erir gider.

Hâlbuki temiz bir ocağın temiz ve ılık havasında büyüyen Gürbüz köy çocuğı, orta ve yüksek tahsilini Paris'te bile yapsa, dönüşte köyüne koşar, çocukluk hatıralarının ruhunda yaşattığı ve ebediyen yaşatacağı köy sevgisiyle, yurd duygusuyla köyüne bağılı kalır. Köyünü bırakmak istemez.

Köylülerimiz iyi insanlardır. Ancak köylerimiz onlara yakışacak halde değildir. Ne ağaç vardır, ne ev vardır, ne bahçe vardır, ne su vardır.

Aziz köylü, misafirine fazla yemek ikram edecek yerde ona temiz ve ılık havalı bir oda hazırla. Senin tatlı sözlerini, candan gelen sesini böyle bir odada daha iyi dinler ve anlar.

Buraya kadar yazdıklarımı okumak sabrını gösterdiysen ve anlaştıksa gelecek yazımda temiz ve güzelce evlerin elbirliğiyle ve kooperatif yoluyla nasıl yapılacağını anlatmağı çalışacağım.

Kooperatif Postası
Karinca,

Mart 1935, Sayı: 10, S. 1-2.

Yazan: D. C. SAVRAN

Acunda kendi varlığını yeniden kuran, uluslar arasında kendi yaşamını yeniden düzene koyan bir ulusun bütün bölümleri için; o kurmaya ve bu düzenlemeye canla başla katılmak, toğal bir gidiş olmak gerektir. Fürk şarlısı kendi şarını ve kendi evini yeni baştan onanırken ve güzelleştirirken, Türk köylüsü karşıdan bakacak değildir. Türk köylüsü, çok ve iyi çalışmak, yaratmak ve kazanmak, üretmek ve biriktirmek yollarını arayıp bulmaktadır.

Türk köylüsü, geniş yurt bayındırlandırılırken, kendi ocağını onaracak, onu gönül çekici, dirlikli, esenlikli ve mutlu bir yuva yapacaktır. Ana, baba, çoluk ve çocuk bir arada yaratılmış evdeşliğin geniş ulusal varlıktaki özel yerini ve kökel ödevini, Türk köylüsü, hiç olmazsa hepimiz kadar bilir. O, o denli dirimin içinde, gerçekliğin kendinde ve özegindedir. Kalır, bu yurt bayındırlandırılışının ve ocak kurulu şunun yöndemlerini ona göstermek...

Karinca, her kooperatif kımıldanışı ile ve en başta köylünün ve çiftçinin kooperatif davranışı ile yüzleşmekte olduğu için, bu yönde söylenecek sözlere sayfalarını açmaktadır. Özenli arkadaşımız Nusret Namık Uzgören, yurdumuzda bir "Yapı Kooperatifi" davranışım kımıldatıcılığını yapmaktadır.

Kendisine gönülden varışlılık dileriz. Arkadaşımız; bu yapı kooperatifi davranışım köy yönünde de yayımını istemekte ve bu ayırında köylülerimize yol göstermek çığırını açmaktadır. Bu düşünce, üzerinde durulacak, işlenecek yeni ve geniş bir alandır.

Biz, köylülerimizi, yapı işlerinde de imece ile elbirliği ile çalışır ve başarır olarak gördük. Bizim köylümüz, eskiden beri köy camisi için olduğu gibi, şimdi de köy okulunu, köy adasını, köy kooperatifi yapısını, köy telefonunu, köy yolunu elbirliğiyle varlamaktadır.

Köylülerimize,

— Evlerinizi, elbirliği ile yeniden kurunuz! Derken, angımıza ilişen ve üzerinde durulması gerek olan sorumluları şöylece dizeliyebiliriz: Yapı işlerinde; keresteyi kesmek ve anıklamak; kiremidi, tuğlayı, kerpiçi ve kireci işletmek için ustalıklar var. Ve en sonunda evi, yapıyı doğrudan doğruya kurarken duvarcılık ve marangozluk gibi ustalıklar var. Güzel, zorlu, içine güneş alır, esenlikli, bayındır bir yapıyı kurmak için, yalın da olsa işin kendisine göre bir konduruculuk payı var, elbet... Köy yap sının ş ardan gelecek çivi, mandal, reze, cam ve daha ne bileyim ne gibi harçları da var. Ş arda her nesne gibi her yapı da, ta başından sonuna kadar, ş arı için, para ile yaptırılır ve elde edilir bir varlıktır. Hâlbuki köyde okul ve köy odası kadar, köy evi de ta başından sonuna kadar para ile yaptırılan ve elde edilen bir nesne olmayacaktır.

Köylülerin çoğu, kendilerine yetecek kadar duvarcı ve marangozdurlar ve daima da öyle olacaklardır. Keresteyi, kerpici ve daha öteki aygıtları, hep kendi elleriyle anıklayacaklardır. Ş arlarımızda soysal bayındırlık işlerini başarabilecek duvarcılarımız ve marangozlarımız sayılarını henüz yeni artırmaya başlamışlardır. Duvarcılık ve marangozluk ve hatta konduruculuk işlerinin bizim ince ve yeni tad duyuşumuza köyde de uygun olabilmesi için o bilginin ve o tad duyuşunun ta köye kadar yayılması gerekir.

Yeni bilginin, yeni tad duyuşunun oraya gitmesinden önce bizim kuruntumuzda beliren evlerin orada yayılması elbette beklenmez. Fakat bu gerçeklikler de öyle ayrı ayrı ve biri önden öteki arkadan gidecek nesnelere değildirlere. Yol göstericiler, onlarda da yeni tad duyuşunu ve yeni bilgiyi uyandırmaya, yeni kurumlanmanın yöndemlerini imlemeye özenmektedirler.

Köylerimizin hepsi ormanlarla çevrilmiş değildir. Kereste nereden gelecek? Ulusun orman siyasasında köylünün evi için gerekli olacak olan kerestenin yeri olacaktır, elbet... Köylünün evi yapılırken kullanılan harçların çoğu yerlidir ve öyle kalmalıdır. Söz gelimi, kerpiçten ev, her kez ve her bakımdan kötü değildir.

Kerpiçten de ev yapılabilir; taşdan yapılacak bir evden daha güzel ve daha sağlam yapılabilir. Harç olarak yalnız kerpiç elde edilebilir bir yerde taşdan ev istemeyelim. Çevrenin verimlerine göre ev yapmak en ussul iş olur.

Köyde de yapı işleri üzerine elbirliği yollarını açmak isterken, üzerinde durulabileceğini sandığımız sorumlular, bu çeşitten sorumlular olacaktır. Ş imdilik biz, köylü okuyucularımızın bu sorumlular yönünde de durmalarını diliyoruz. Onların, kendilerinin de bu ayırında düşünceleri olacağı bellidir. Karınca sayfalarında bu yönde de köylülerimizle konuşmak az çekici bir şey olmayacaktır.

Türk köylüsü! Evini de, kendi komşularıyla elbirliği yaparak yeniden kurmak yönlerinde biraz düşün ve yol ara, bakalım...

(Sarlı = Ş ehirli, Bayındırlaştırmak = imar etmek, Onarmak islah etmek, Esenlik Sıhhat, afiyet, Mutlu = Mesut, Evdeşlik Aile, Kökel = Esas, ödev = Vazife, Ozek = Merkez, Yöndem = Usul, özenli = Gayretli, Varışlılık = Muvaffakiyet, Anıklamak = Hazırlamak, Yalın = Basit, sade, Konduruculuk = Mimarlık, Aygıtlar = Levazım, malzeme, Tad duyuşu = Zevk, Kuruntu = Hayal, Uluş = Hükümet, Söz gelimi = Meselâ, Ussul = Makul, Sorum Mesele)

ÇİFTÇİ BORÇLARI

Yazan: Mümtaz Bahri KORU

Günün en önemli ve en faydalı haberi; çiftçilerimizin Ziraat Bankasına olan - gerek ipotekli ve gerek zincirleme kefilli - borçlarının yıllık bölü (taksit)lere ayrılması ve uzun ödelere (vadelere) bağlanmasıdır.

1931 yılından önceki yıllarda, ürün pahalı iken, köylü tarımsal ihtiyacını gidermek ve üretimini çoğaltmak için bankadan ödünç para almıştı. Halbuki 1931 yılında ve bundan sonra gelen yıllarda, acun ekonomik buhranı hayli artmış ve ürün pahalaları pek çok düşmeğe başlamıştır. Öyle ki; bunların değeri, köylünün üretim masraflarını bile koruyamayacak bir kerteğe gelmiş ve çiftçi, bankaya olan borçlarını, artık ödeyemeyecek bir hale ve çok derin bir sıkıntıya düşmüştür. Elinden geldiği kadar köylüyü korumağa çalışan, onun darlıklarını gidermeğe uğraşan Ziraat Bankası, borçluların yıldan yıla senetlerini yenilemek ve bazılarının borçlarını da üç beş yıllık bölümlere ayırıp bağlamak gibi ferah ve genişlikler göstermiş ve çiftçilerimize kendi tüzük ve kanununun verdiği izine göre gücünün ve kuvvetinin yettiği bütün kolaylıkları göstermiştir.

Bu çarelerin ve bu tedbirlerin de tam bir fayda yapmadığını anlayan ve çiftçinin bugünkü durumunu göz önüne alan Cumur Hükümeti, Karıncanın bu sayısında okuyacağım yeni bir kanun çıkardı. Bununla Ziraat Bankasının 1931 yılı sonundaki hesabında yazılı, ipotekli ve zincirleme kefilli bütün tarımsal alacaklarını, on beş yılda ödenmek üzere birbirine denk ve eşit (müsavi) bölümlere ayırdı. Borcun üremini (faizini) de 7° 3 gibi çok aşağı ve az bir kerteğe bağladı. Borcun günü bittiğinden kanunun yapıldığı güne kadar olan geçmiş günler için de %5 ürem (faiz) yürütülmesi kabul edildi. Ziraat Bankası tarafından zincirleme kefaletli olarak kooperatif ortaklarından olan çiftçilere vaktiyle verilip bu kanuna göre bölümlere ayrılması gereken ve kurulduğu zaman bu kooperatiflere devir edilen alacaklar dahi on beş eşit (müsavi) bölüme (taksitle) ayrılacak ve on beş yılda ödenecektir. Bu borçların tecil edilmesi ve yeni sanatlara bağlanması bu yolda bölümlere ayrılmasına ve borcun uzatılmasına engel olamayacaktır. Bir bölü (taksit) beş liradan eksik olmamak üzere bölümler sayısı, ona göre belli edilir. İlk bölü bitimi 1936 yılına düşmek üzere bankaca ürünün toplama ve satma zamanına getirilir.

Zincirleme borçlulukta kefil ile asıl borçlu arasında bir ayırd (fark) gözetilmez. Bunlardan bir kısmının yeni bağlanmasıyla evvelki ve sonraki kefillerin, borç tamam ödenüp borç senedi kendilerine geri verilinceye kadar kefillikleri çözülmez. Borçluların bütün malları ve ürünleri bankaya tutu (rehin) hükmünde sayılır. Bankaya olan borç ödenmedikçe veya bankaya tutu olanlar, yüzde yüz fazlasıyla borcunu karşılamadıkça diğer tutular kurtulamaz. Her hangi bölü, gününde ödenmezse, bütün borcun hemen günü gelmiş sayılarak tahsiline başlanır. Şu kadar ki, geçmiş günler için %9 ürem (faiz) hesap edilerek masrafiyla birlikte borçludan veya ürünler ve tutular banka tarafından usulü ile satılarak bunun tutarından alınır.

Evvelce satıya çıkarılıp banka tarafından borca karşı satın alınan tarla, bağ ve bahçe gibi mülklerin, sahipleri bankaya başvururlarsa (müracaat ederlerse) bu mülkler kendilerine geri verilerek borçluları bölümlere ayrılır. İşte bu önemli kanunun başlıca hükümleri bunlardır.

Cumhuriyet Hükümeti ve büyük Kamutay bu kanunla, hem ziraat bankasının alacaklarını bir kat daha sağlamlaştırmış ve hem de çiftçilerimizin yaşayışında büyük bir genişlik yapmış ve hele bunları toprağına bağlamak bakımından da çok önemli ve ulusal bir iş görmüştür. Köylü artık, borçlarını birdenbire ve toptan ödemek yükü ve sıkıntısı altında ezilmeyecek, bunu uzun yıllarda azar azar kolaylıkla ödemek çaresini bulmuş olacaktır. Aynı zamanda ürününü de artırmaya uğraşacak ve her halde bunu güzelce başaracaktır.

Yurdumuzun bitecek tarlaları ve çok verimli, ürünli ovaları artık boş kalmayacak, işçimen (faal) Türk köylüsü darlıktan, zorluktan kurtularak, bolluğa, bahtiyarlığa kavuşacaktır.

Ne mutlu Cumhuriyet devrinde köylü olana...

Kooperatif Postası

Karınca,

Nisan – Mayıs 1935, Sayı: 11-12, S.13-14

Yazan: Süheyp DERBİL

Bu yıl ulusal bir yoklama yapacağız. Ülkemizde bulunan herkesin adı, yaşı, ana dili, dini, okuyup yazması, doğum yeri, ertığı sorulacak, yazılacak ve istatistik genel Direktörlüğünde toplanacak. Bu yoklama 18 Birinciteşrin 1935 Cuma günü yapılacak ve bütün Cumurluk ülkesinde bir günün içinde bitirilecektir. Bu büyük yoklama işi hepimizi yakından ilgilleyen yüce bir kamusal iştir. Bu işin iyi başarılması için yardım etmek, yoklamayı yapacak olanlara kolaylık göstermek hepimizin boynuna borçtur.

Bu yoklama, daha doğrusu bu nüfus sayımı sonunda istatistik genel Direktörlüğü uzun, derin çalışacak ve şunları ortaya çıkaracak:

- 1 — Kaç kişiyiz?
- 2 — Kaçımız erkek, kaçımız kadın?
- 3 — Kaçma çocuk, kaçımız orta yaşta, kaçımız ihtiyar? (Yaş bakımından nüfusumuzun ayrımı)
- 4 — Kaçımız sağlam, kaçımız sakat?
- 5 — Kaçımız okuma, yazma biliyor?
- 6 — Kaçımız evli, kaçımız ergen, kaçımız dul, kaçımız boşanmış?
- 7 — Kaçımız çiftçi, kaçımız tecimen, kaçımız işçi... Kısacası uğraştığımız işler...

İşte sayım sonunda bu gibi şeyleri anlamış, öğrenmiş olacağız. Bir genç askerliğini yapıp köyüne dönünce köyüne yeniden kaç kişi yerleşti, kaç kişi başka yere göçtü, köyde kimle? evlendi, kimlerin çocuğu oldu, ölen, sakatlanan var mı gibi bir çok şeyleri öğrenmeğe çalışmaz mı? Bundan tabii ne olabilir? Askerden dönen genç bunları öğrenecek, ona göre hareket edecektir. Bunları öğrenmezse yanlışlık yapacak, baltayı taşla vuracaktır.

Hükümetimiz, sayımlarımız, ilbaylarımız, ilçebaylarımız, gazetecilerimiz, aydınlarımız, seçkinlerimiz - tıpkı askerden dönen köylü gibi - Türk ulusunun bu gibi şeylerini öğrenerek ona göre hareket edeceklerdir.

Osmanlı hükümeti hiç nüfus sayımı yapmazdı, onun için arada bir baltayı taşa vururdu. Sakarlık eder, ulusun başına olmadık işler açardı. Cumurluk hükümeti, bir birini kovalayan kanlı savaşlar yüzünden ve epeyce de Osmanlı hükümetinin sakarlıkları yüzünden allak bullak olmuş bir ülke buldu.

Cumurluk, allak, bullak olmuş ülkemize çeki düzen vermeğe savaştı. Cumurluk yokluklardan varlıklar çıkardı. Cumurluk, varlık, dirilik ve aydınlık oldu.

Cumurluk hükümetinin Türkiye’de ilk başardığı işler içinde 1927 nüfus sayımını da göstermelidir. Türkiye’de ilk nüfus sayımı 1927 de yapılmıştır. Tarih bunu böyle yazacaktır.

Bu yıl yapacağımız sayım birincisinden daha tükel olacak. Bu sayım arasında arsiulusal denestirmeler de yapabileceğiz. Hemen bütün devletler beş yılda bir nüfus sayımı yaparlar. İşte bu yıl, her ileri devlet gibi, biz de sayımızı yapacağız.

“Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar”, derler. Ancak doksan dokuz köyden kovulacağını bilse, insana, kendini bilen, kendini sayan insana yaraşan doğruluktan ayrılmamaktır. Yalan dolan hiçbir insana, hele hiçbir Türk’e yakışmaz. Bir Türkün yalancılığını işitmek, bir Türkün dolanını görmek bana kulağımın sağır olmasından gözümün kör olmasından daha acı gelir. Doğruluk yolunda şerefli bir ölüm, iğri yolda şerefsiz yaşamaktan bin kat iyidir.

Her işte olduğu gibi, nüfus sayımı işinde de doğruluk ilk temeldir. Bu sayım işinde doğruluk yüzünden kimsenin en küçük bir zarara uğraması imkânı yoktur. Nüfus sayımında doğruyu gizleyen, yalan söyleyen, yüksek tutması gereken şerefini ayaklar altına atmakla kalmayacak, Devlete, Türklüğe de kötülük etmiş olacaktır. Bunu böyle bellemeli, böyle belletmeliyiz.

(Ertik = meslek, ilgilemek, alakadar etmek, kamusal umumî, tecimen = tüccar, saylav — mebus, ilbay = vali, ilceyay, kaza kaymakamı, aydın = münevver, seçkin, tükel = mükemmel, arsiulusal = beynelmilel, denestirme = mukayese)

Nüfus sayımına dair:

Kooperatif Postası

Karınca,

Haziran – İlkteşrin 1935, Sayı: 13-17, S.3-5.

SAYIMIN ÖNEMİ

Yusuf Kemal TENGİRŞENK

Nüfus sayımı yapmak, bunun yapıldığı gün ulusun adeta enstantane bir resmini çıkarmak demektir.

Orta çağ sistemi, vergi ve asker almak bakımlarından nüfus sayımını pek zaruri görmüyordu, nitekim Osmanlılığın Tımar ve Zeamet teşkilâtı ve vergi sistemleri ile bu işe lüzum göstermemiştir. Bütün ülkeyi kaplamak ve devir yapılmak üzere arda (aile)lerin ve kişilerin sayısını ve san’atlarını defterlere geçirme şeklinde yapılmakta olan yeni usulle nüfus sayımı yeni memleketlerin icadıdır.

İlkönce 17 inci asırda Kanada’da, yeni Fransa’da (Quebec) Kebek’te yapılmıştır. Bu anlamda nüfus sayımını bizde de ilk defa 1927 de yeni Türkiye Cumhuriyeti yaptı.

Nüfus sayımı yapmak, bunun yapıldığı gün ulusun âdeta enstantane bir resmini çıkarmak demektir. Bu resme bakarak ulusun o gün ne kadar kişi olduğu ve aranılan sıhhatlerin o gün ne halde bulunduğu görülebilir.

Bizde 1927'de yapılan sayım ilkönce nüfusumuzun, Türk ulusunu küçük göstermek isteyenlerin o günlerde inatla iddia ettikleri gibi en çok 8 - 9 milyon değil, 13 milyon 600 küsur bin olduğunu gösterdi.

Bu bilgi ile beraber, kadınlarımızın erkeklerden biraz fazla, nüfusumuzun ancak yüzde 42.27'si evli, ulusun asıl yetiştirici ve yapıcıları olan orta yaşlıların (20 ilâ 60 arası) bütün nüfusa nispeti başka ülkelere göre daha az (yüzde 46,52), okumak bilenler (eski harflerle) ancak yüzde 8,16, bir iş tutan yani meslek veya san'at sahibi olanların hiç bir iş tutmayanlara nispetle gene az (bütün nüfusun yüzde 39.26'sı meslekli, 60.74'ü mesleksiz), bu yüzde 39.26 iş tutanların 32.05'i çiftçi, 2.20'si sanayici, 1.89'u tüccar, 1.84'ü devlet memuru, 1.28'i serbest meslek sahibi olduğunu öğrendik.

Gene bu sayımdan anladık ki, nüfusumuzun yüzde 13.58'i evlerinde aralarında Türkçeden başka bir dille konuşuyorlarmış. Nüfusun ülkede dağılması yönünden de 3,305,000 kişi vilâyet ve kaza merkezlerinde, 10,354,000 kişi de nahiye merkezleriyle köylerde oturmakta imiş, kasabalarımız köy denecek derecede az nüfuslu imiş, ülkenin tabiat şartlarına göre nüfusumuz rasyonel bir surette yerleşmemiş. Bütün ülkede vasatı olarak kilometre murabbaina 18 'kişi düşüyor.

1927 nüfus sayımının yanında yapılan zirai ve sınai tahrirlerde bize daha bir çok şeyler öğrettiler. Beli nüfus sayımının verdiği bilgilerin yalnız ekonomik alanlarından bazılarını aldım, daha birçok bakımlardan dediğim resim gözden geçirilir ve başka başka bilgiler çıkarılabilir.

Görülüyor ya bütün bu öğrendiğimiz şeyler Türk ulusunun sıhhatleri, ulusun sosyal (içtimai) yapısının ilkeleri (unsurları)dır. Bu ilkeler yaşayan bir varlığın ilkeleri oldukları için bir kararda kalmazlar, değişirler.

Bugün bizim Türk ulusunun bu ilkeleri hakkındaki bilgilerimiz 927 yılında buldukları hali gösterir. O vakitten beri acaba bu sıfatların, bu ilkelerin her biri ne oldu? Büyüdü mü? Küçüldü mü? Ulusal yaşamının büyük akıntılarının akışları ne halde? Tuttukları yön nasıl? Ulusal yapı iyileşiyor mu, kötüleşiyor mu? Nüfusumuz artıyor mu, eksiliyor mu? Evlenme, doğum nasıl gidiyor? Ölüm eksiliyor mu?

İş tutanların sayısı ziyadeleşiyor mu ve ne nispette? Yavaş yavaş şehir nüfusları artıyor mu? Sanayi mıntıkları meydana geliyor mu? Sanayileşiyor muyuz? Evlerinde Türkçeden başka dil konuşanların sayısı azalıyor mu?

Bütün bu sorguların cevaplarını, demek isterim ki, ulusun yapısındaki değişimleri, büyük akıntılarının kuvvetlerini, yönlerini öğrenme ve arkasından gidebilme, ancak yukarıda söylediğim resim çekmenin, başka sözle, nüfus sayımının birkaç yılda bir, bir daha yapılmasıyla mümkün olabilir.

1935 yılının önümüzdeki ilkteşrin ayının 20 inci pazar günü yapılacak nüfus sayımı, yalnız nüfus ilmiyle uğra şanlar için değil, bütün Türkler için çok önemli bir iştir.

Dediğim gibi Türk ulusunun yapısında (bünyesinde) işleyen kuvvetleri yalnız statik halde biliyoruz, bu canlı bedenin yaşarken aldığı durumlar, ilerlemeler veya gerilemeler hakkında daha bilgimiz yok. Bu sayım bize bu bilgileri verecektir.

Bugünkü günde hele sosyal yaşamada ilimsiz san'at yapılamaz. Bilgisiz iyi iş görülemez. Nüfusun ilkelerine, ulusun akıntılarına şu veya bu yönü vermek isteyenler mutlaka o akıntılarının, ilkelerin

gidişini, durumunu çok doğru olarak bilmeğe mecburdur. Nüfus sayımının tasnifinden alınacak sonuçlar (neticeler) ulus için olsun, yalnız ilim için olsun çalışacaklara işte bu imkânı verecektir.

Sonra kuvvetle ümit edildiği gibi Türk nüfusunun unsurları 1927'den beri 8 sene içinde epeyce ilerlemiştir. Bu ilerleme herkesin önüne konurken derecesi çok doğru olarak tayin edilmiş olmalıdır. Onun için kanunun koyduğu mecburiyet olmasa da gene sayım işinin talimatın söylediği gibi yapılmasına çalışmak, bu yolda elinden geleni yapmak her Türk için milli bir borçtur. Hali, sıfatları bulunup söylenecek biziz, Türk ulusu, kendimiz hakkındaki bilgilerin pek doğru olmasına kıskançlıkla çalışmalıyız.

Ekonomi bakımından nüfus, ekonomik çalışmada fizik muhiti işletmek için lâzım olan emeği veren ve bu emeğin ürünleriyle geçinen maşeri varlık, topluluktur. Nüfusumuzun hareketleri, ekonomik sayımının en köklü unsurudur.

Ülkemizde mal yetiştirmenin ve yapmanın, iç ve dış ticaretin biraz köklüce değişmelerinde, sermaye meydana gelmesinde, aylıkların, gündeliklerin ve faizlerin miktarında, düşüp yükselmelerinde, teşebbüs fikrinin ilerlemesinde ve bunlara benzer ekonomik oluşlarda hep nüfus hareketlerinin tesirleri vardır. Ulusumuzun başka uluslarla ekonomik alanda yapılacak mukayeselerinde ilkönce göz önünde bulundurulacak varlık nüfusumuz ve onun sıfatları değil midir?

Sözün kısası, bu sayım neticesinde yapılacak tasnifler, istatistik Umum Müdürünün dediği gibi (bize nüfusumuzun yaş teşekküllerini, inkişafındaki kuvveti ve kabiliyeti, okur yazar nispetini, okuma çağındaki çocuk adedini, aile teşekkülünün kuvvet ve nispetini, faal ve gayri faal nüfus miktarını, maluliyetlerin nev'ini ve derecelerini, mesleki inkisam vaziyetini... v.s.) gösterecektir.

Kooperatif Postası

Karınca,

Haziran – İlkteşrin 1935, Sayı: 13-17, S.27-31

**ISSIZ ADADA TEK BAŞINA
YAŞAYAN ADAM
ABOLYOND GÖLÜNÜN
ROBENSONU**

Yazan: Musa ATAÇ

Bursadan:

Abolyond gölündeki adalardan birinde tek başına yaşayan Nail isimli eski bir ziraatçıyı ziyaret ettim. Bu ziyaretin tafsilâtını yazıyorum.

Bursa'dan 45 kilometre ötede efsanevi Yunan ilâhlarından Apollon'un ismini taşıyan Abolyond gölüne kadar yarı düzgün, yarı berbat bir şosede ve baştan aşağı çakıl taşlarından örülmüş bir köy yolunda yaptığım biraz sıkıntılı bir otomobil (*) Robenson tanınmış İngilizce bir romanın adıdır. Bu romanı (1719) tarihinde yazan Daniel de Foe kimsesiz bir adaya atılmış bir adamın yalnız başına nasıl yaşadığını anlatıyor. O vakitten beri yalnız yaşayan adamlara bu adı takarlar. yolculuğu beni gölün kenarına ulaştırdı. Burada bir köy var. Yıkık dökük kaleler ve kuleler üstüne kurulmuş olan bu köyün manzarası tıpkı dışleri dökülmüş bir ihtiyarın ağzına benziyor...

Bir yelkenli sahibine:

— Uzaktaki adada yalnız başına yaşayan biri varmış, oraya gideceğim... deyince:

— O dünyaya küsmüşe mi? Hay hay götürüyüm! dedi.

Köyün 150 den fazla sandalı var. Hepsi de yelkenli, kürekli ve göl yazın 80 santim derinlik verdiğiinden 'zıpkın' andıran kancalı vesaitie müteharrik... Bu üç çeşit sürat vasıtasıyla mücehhez olan san- dala atladım... Gideceğimiz ada uzaklarda şerid gibi uzanıp görünüyordu. K ızgın güneş göle vurdukça Hattı üstüva sıcaklarına rahmet okutan bunaltıcı bir hava insanın yüzüne çarpıyor. Kendimi Afrika sahillerinden çok uzakta, meçhul, ıssız ve vah şî bir adaya yollanan seyyah sandım. Bir buçuk saat süren bu göl yolculuğu bir çöl yolculuğu kadar sıkıcı ve eziyetli oldu. Gölün pek sığ olması yüzünden ara sıra yelkenlimizin karaya oturu şîie çekilen heyecan da caba! Nihayet geldik:

— Bay Nail!.. diye bağırdı:

Bu sese iki ses birden cevap verdi. Biri Robenson Nailindi, öteki de köpeğinin... Köpek bizi daha evvel karşılaşmıştı. iriyarı hayvan üzerimize atılmak üzere sahilde sabırsızlanıyordu. Karaya ayak basarken korktuğum da başıma geldi. Müthiş bir hamle ile üzerime atıldı. Bereket versin efendisi tam zamanında yetişmişti. Köpeğine yavaşça seslendi:

— Ne yapıyorsun oğlum Ahmed!

Ben bu hitaba hayret ederken köpek de derhal kuyruğunu sallayarak yaltaklanmaya başladı.

Bu vahşî adada tek başına yaşayan Nail; zannettiğiniz gibi Tarzanvari çıplak ve korkunç bir adam değil. Başına lacivert bir bere geçirmiş, gri gömleğinin kollarını sıvamış, ayağında hâki renk bir pantolon var. Tunç yüzlü, mavi gözlü sevimli bir adam. Artık köpeğin bana dokunmayacağına kanaat getirince elimi uzattım ve:

— Ben Musa! diye kendimi tanıdım. Parmaklarımı birbirine geçirecek kadar kuvvetle elimi sıkın muhatabım:

— Ben de Nail! diye cevap verdi.

Bu tanışmadan sonra insan boyunu aşan otlar ve sazlar arasındaki patikada yan yana yürümeye başladık. Meskenine gidiyorduk. Konuşmaya evvelâ ben başladım:

— Köpeğinizin adı Ahmed midir?

— Evet! Karabaş Ahmed...

— Adada yalnız mı oturuyorsunuz?

— Evet, amma, büsbütün de yalnız değilim. Köpeğim, horozum, tavuklarım, güvercinlerim ve kitaplarım var. Gündüzleri güneşle ve bu hayvan arkadaşlarımla konuşurum. Onlar bana ben de onlara karşılıklı arkadaşlık ederiz. Geceleri de ay ve yıldızlarla... Zaman olur ki, aylarca insan yüzü görmem.

— Neden böyle bomboş bir adaya gelip yerleştiniz?

— Azizim, ben ne keşişim ne de derviş, Evvelâ tabiata âşıkım... Sonra insan olmaya çalışıyorum. Bence insanlar tabiatten uzaklaştıkça insanlıktan da uzaklaşmış oluyorlar. Kanaatimce bugünkü medeniyet sun'î, baştanbaşa sahte ve yorucu bir düzenden ibarettir. Onun için en büyük saadeti tabiatle baş başa kalmakta ve inzivada buluyorum. Zaten ben Cumaibalâda bir çiftlikte doğdum. Onun kin tabiate karşı olan aşk derecesindeki sevgim gayet tabii ve ırsidir. Ayrıca Fransa'da

yaptığım iki senelik ziraat tahsili de bu sevgimi takviye etmiştir. Harbler yüzünden tahsilimi ikmal edemedim. Ana yurda döndükten sonra Ankara'da Erkek Orta Mektebinde fransızca muallimliği yaptım. Sonra bu adayı hükümetten satın alarak iki sene evvel gelip buraya yerleştim. İstanbul'da hemşirelerim var. Her zaman beni oraya çağırıyorlar. Gitmiyorum ve bu güzel adadan ayrılmak ta istemiyorum.

Türk Robensonunun oturduğu yere varmıştık. Burası garip bir kilise harabesiydi. Yerden başıboş fişkiran otlar, sarmaşıklar duvarlara sarılmış ve kilise harabesi bu ormanla şan otlar ve yapraklar arasında âdeta gözden kaybolmuştu... Vaktiyle burası Rumların manastırımı... Hatta ada, halk arasında hâlâ, "Manastır Adası" olarak anıldığı halde Nail onun ismini değiştirmiş, "Mutlu ada" koymuş... Mamafih adada çok eski devirlere aid bina temelleri ve Bizanslılardan kalma büyük duvar harabeleri de bulunuyor.

Yıkık kilisenin önü şöyle: Çimenleri yolunmuş küçük bir düzlük, bu düzlüğün yanında bir su kuyusu, orta yere serilmiş bir kilim parçası , sağda boş bir sandalya, solda da üzerinde Ruşen Eşrefin (Damla DarnloYsile bir Macar şairinin Bulgarcaya çevrilmiş kitabı bulunan rahat bir şezlong.. Belli ki Nail biz gelmeden şezlonga uzanarak bu kitapları okuyormuş... Kendisi bana sandalyayı göstererek içeriye, kilisedeki meskenine gitti.

Bursadan beri epeyce yorulmuştum. Gördüğüm manzara bütün yorgunluğumu alacak kadar nefisti. Yemyeşil yapraklı ağaçların birbiriyle kucaklaşarak ördükleri dehlizlerden Abolyond gölünün durgun ve masmavi suları görünüyor. Uzaktaki kıyılar tıpkı Büyükkada'nın çamlıklarından seyredilen İstanbul'a benziyor.

Türk Robensonum biraz sonra bana büyücek bir lengerin içinde kesilmiş sapsarı bir karpuzla gelişigüzel ateşte kızartılmış bir kaç kiloluk, kocaman kılıçlarıyla biri kuzu gövdesi kadar iri bir tatlı su balığı getirdi...

— Buyurun! Adanın mahsulleridir! dedi. Bu sefer de meyve ağaçlarının bulunduğu tarafa giderek incir toplayıp getirdi. Ömrümde bu kadar tatlı karpuz yememiştım. Balıktan hiç alamadım. Çünkü güneş Sahrayı kebirdeymişiz gibi, beynimizi pi ş iriyordu. Naile:

— Burada hep böyle şeyler mi yersiniz?...

Diye sordum:

— Evet; hemen tamamen böyle tabii gıdalar yerim. Balıkçılar adamın önünden geçerlerken bana birer balık atarlar. Ektiğim sebzeleri, ağaçların verdiği meyveleri yerim. Hiç yemediğim ve yemek istemediğim şey ettir. Nadiren Abolyond köyünden erzak getiririm.

— Adada yalnız yaşamaktan korkmuyor musunuz?

— Niçin korkayım, evvelâ burada bana zarar verecek vahşi hayvan yok. Gölün buz tuttuğu günlerde karşıki dağlardan bir tek çakal adaya geçmişti. İşte hepsi o kadar... Çakaralmaz bir çifttem var. Onu da, tavuklarımı kapmaya gelen kartallara karşı kullanırım. Adada yalnız iki tavşandan başka yabancı hayvan yok. Onlar da galiba çift olmadıklarından üremiyorlar.

— Avcılık yapıyor musunuz?

— Bana düşmanlık eden bir hayvana karşı belki... Fakat adamdaki şen ve şakrak arkadaşlarıma, irili ufaklı güzel kuşlara karşı ateş etmek şöyle dursun onlara yan bakmak bile içimi sızlatır. Bakın size güvercinlerimden birini çağırayım:

— Derviş Mehmed, gel yavrum gel... Nail bunu söyler söylemez eline bir güvercin kondu. Bu

haşarı mahluk Robensonun elinde kımıldamadan kendisini okşamaya terk etti.

— Güvercinin adını neden Derviş Mehmed koydunuz?

— Sade onun değil, bütün hayvanlarımın isimleri insan isimleridir. Meselâ horozumun Dingil Alidir. Tavuklarımdan birininki Keleş Fatma, ötekinin de Bayan Ayşe'dir.

— Şu kilise harabelerini ve yattığınız yeri gezebilir miyiz? dedim.

— Hay hay! Buyurun görelim! cevabını veren Nail bir Tarzan çevikliğiyle yerinden sıçradı. Geniş bir kapıdan mermer döşeli, üstü açık bir yere girdik. Burası yıkılmış manastırın ibadet salonuydu. Papazların vaiz yeri taşlardan ve kara çamurdan ördüğü bir duvarla bölen Nail kendisine burasını eski dervişlerin çilehaneleri gibi kapkaranlık bir oda yapmıştı...

— Biraz param olursa bu rutubetli yerden kurtulacağım. Şurada gölün kenarında kendime Robensonvari bir kulübe yaptıracağım. Çünkü kış günlerinde bu karanlık odada çok canım sıkılıyor. Günlerim hep kitap okumakla geçiyor. Yazın dışarıda, gördüğümüz düzlükte yatıyorum. Köpeğim de yanımdan hiç ayrılmaz... Karanlık odanın içinde bir portatif karyola var. Duvarı simsiyah is içinde bırakan bir gaz lâmbası asılı duruyor. Taşlardan örülmüş dolab gibi bir yerde kitap yığınları görünüyor. Duvarda bir çifte tüfeği asılı... Daracık bir delikten içeri bir parça aydınlık sızıyor. İşte Türk Robensonunun oturduğu odanın Manzarası...

Kendisi de:

— Bu biraz sefilâne hayat amma ne yapayım, diyor.

Odada çok duramadım. Dışarı çıkarak Bizanslılardan kalma yıkık duvarları gezdik. Naille gene konuşuyoruz.

— Kaç yaşındasınız?

— Elliye yaklaşıyorum.

— Hayret! Ne diyorsunuz? Sizi gören ancak 35 yaşında zanneder. Maşallah yüzünüzden kan fışkırıyor.

— Azimim ben Balkanlıyım. Kırdan, dağdan ve tabiatın kucağında yaşıyorum. Elbette böyle olacağım...

— Hiç evlendiniz mi?

— Tecrübe etmedim. Mamafih evlenmek

isterim. Ben arkadaştan kaçan insan değilim. Fakat burada benimle yaşayacak kadının idealist bir kadın olması lâzım. İşte bunu bulmak çok güç galiba...

— Soy adı aldınız mı?

— Böyle bir şey almayı düşünmedim. Çünkü benimle soyum bitiyor. Geriye kalacak kimse yok ki, soy adı alayım...

— Gazete okuyor musunuz?

— Ara sıra İstanbul'daki hemşirelerimin gönderdikleri gazeteler Abolyond köyüne geliyor. Oradan da bana yolluyorlar.

— Dünyanın bugünkü gidişini nasıl buluyorsunuz?

— Siyasal gidişe bir şey diyemem. Fakat ekonomik vaziyette cihana materyalizmin hâkim olduğunu görüyorum... Bugünkü beşeriyet materyalizmi idealize etmeye doğru gidiyor. Meselâ Amerikalıların buğday piyasasını yükseltmek için stok buğdayları yakmaları gibi...

Saat üç buçuğa yaklaşıyordu. Sandalla yapılacak seyahatten başka daha Bursa'ya kadar bir hayli yolum vardı. Türk Robensonuna kendimi tanıttım ve:

- Müsaade ederseniz ben de size hayatınıza aid yazıların bulunacağı gazetemizi göndereyim! dedim.

Artık sandalın bulunduğu yere dönüyorduk. Fersahlarca uzakta Uludağ'ın profili tam bir haşmetle endamını gösteriyordu. Nail bana tahassürle orasını göstererek:

— Şu karşiki dağ benim nişanlımdır amma bir türlü kavuşamıyorum dedi. Orada kar gördüğüm günler içim sızlar. Gidemediğim için yüreğim yanar, çok üzülürüm. Çünkü İsviçre'de, Fransa'da ve Bulgaristan'da çok kayak kaydım. Sporu pek severim.

Kendisini kışın Bursa'ya çağırdım ve bizi Dağ kulübünde bulursa birlikte dağa çıkabileceğimizi anlattım. Türk Robensonu buna pek sevindi. Fakat ümitsiz bir heyecanla bakındı, sonra bana dönerek:

— Buna imkân yok. Çünkü adamı yalnız bırakamam, dedi.

Sandala binmeden Robenson'la vedalaştık. yelken açıldı, sandalımız durgun ölgün suların üstünden bir sülün gibi süzülerek kıyıdan ayrıldı. Nail, uzaktan heybetli cüssesiyle gittikçe küçülüyor ve Tarzan gibi kolunu kaldırıp beni selâmlıyordu. Türk Robenson'unun kulağında kalan son sözü oldu:

— Adama gene buyurun!..

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

YÖNETİM KURULU

Başkan	: Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY
Başkan Yrd.	: Prof. Dr. Nurettin PARILTI
Muhasip Üye	: Prof. Dr. Mehmet ARSLAN
Üye	: Prof. Dr. Nevzat AYPEK
Üye	: Prof. Dr. Enver AYDOĞAN
Üye	: Prof. Dr. Turhan ÇETİN
Üye	: Prof. Dr. Haşim ÖZÜDOĞRU
Üye	: Prof. Dr. Mehmet BAŞ
Üye	: Prof. Dr. Cemalettin AKTEPE
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman OKUR
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Kadir ÖZER

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

DENETİM KURULU

Prof. Dr. Muharrem ÇETİN
Prof. Dr. Emine ÖNER KAYA
Doç. Dr. Cemil ŞENEL

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

HAYSİYET DİVANI

Hüsnü POYRAZ
Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN
Özdemir ÜNSAL

Yazarlarımıza Duyuru

1. Dergiye gönderilen yazıların elektronik ortamda teslim edilmesi
2. Yazılarda yer alacak resimlerin yazarlar tarafından metne yerleştirilip olarak teslim edilmesi
3. Yazıların 11 Punto ve Times New Roman karakteriyle yazılması
4. Tercüme yazılarda kaynak belirtilmesi
5. Araştırma ve bilimsel yazılar dışındaki yazıların en çok 5 (A4) sayfası olarak yazılması
6. Dergimize gönderilen yazıların başka bir dergiye gönderilmemiş ve yayınlanmamış olması gerekmektedir.

Yönetim Kurulu Herhangi Bir Maaş, Ücret ve Huzur Hakkı Almamaktadır.

Kooperatif Postası

KARINCA

EYLÜL 2024 YIL: 91 SAYI: 1053 ISSN: 1300-1450

